C. K. pošti!
Nedostavljene številke je poslati administraciji „Eisenbahner“
Dunaj V. Bräühausgasse 84.

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSKIH ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

UREDNIŠTVO
se nahaja v Trstu ulica Madonnina 15
Telefon 1570
UPRAVNIŠTVO
Dunaj V. — Bräuhausgasse 84.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina:
za celo leto . . . . 4·40 K
za pol leta . . . . 2·20 K
za četrt leta . . . . 1·10 K
Posamezna številka 18 vin.

Št. 22. V Trstu, 15. novembra 1913. Leto VI.

Pr 233-13-2

V imenu Njegovega Veličanstva Cesarja!

C. kr. deželna sodnija kot tiskovna sodnija v Trstu je po predlogu c. kr. državnega pravdništva razsodila, da ustanavlja vsebina članka „Strahotne številke“ uvrščenega v listu „Železničar“ z dne Trst, 1. novembra 1913 št. 31, in sicer od besed: „Posebno poglavje je . . .“ do besed: „. . .na prostovoljno smrt“, in od besed: „Če je nezmiselni..“ do besed; . . . molohu nobenih meja“ vse objektivne znake hudodelstva po § 65 *a* k. z. Potrjuje se vse odrejena zaplemba imenovane tiskovine-prepoveduje se razširjanje iste in ukazuje se uni,-čenje nabranih izvodov in istih ki se imajo nabrati, kakor hitro postane predležeči odlok pravomočen.

Po § 493 k. p. r. prepove sodnija to tiskovino dlje razširjati.

Razlogi:

V obeh gorinavedenih odstavkih se skuša na tendecijosen način ščuvati občinstvo k sovraštvu in zaničevanju zoper c. in kr. vojaško, torej državno upravo.

To pa vsebuje vse objektivne znake zločina po § 65 *a* k. z.; zato je bilo treba razsoditi kakor v dispozitivnem delu navedeno.

Trst, dne 4. novembra 1913.

zaplenjeno

zaplenjeno

Ako hočeš biti socialist.

Jugoslov. soc. stranka je šibka v primeri z bratskimi strankami v industrielnih deželah. To res ni nič čudnega. Kajti četudi je gotovo, da se zbere sčasoma po vseh deželah v soc. stranki vse, kar je zapostavljeno v kapitalistični družbi, da torej postane soc. stranka prej ali slej splošna ljudska stranka, je vendar v začetku njenega razvoja le delavstvo sposobno čutiti da mu je pra vi prostor le pod rdečo zastavo.

Pogoji za razvoj socialne demokracije so na slovenskem težavnejši, kakor med drugimi narodi. Vendar pa je skrajno neumestno neuvaževati našo jugosl. soc. stranko, kajti z ozirom na klaverne razmere med Slovenci, je njen razvoj dovolj krepek, da opraviči zadovoljnost z dosedanjimi uspehi in najboljše nade za prihodnost. Razume se, da mora biti tudi ta zadovoljnost le relativna, kajti vsakemu vnetemu sodrugu bi bilo ljubše, ako bi bilo slovensko delavstvo doseglo dvakrat ali trikrat toliko, kolikor je. Toda treba se je včasih vendar spomniti, kako je bilo še pred leti pri nas. In kdor tedaj ne prizna, da je napredek stranke vsega spoštovanja vreden, mora biti slep ali pa hudoben. Kdor ima priliko opazovati naše delo, bo spoznal, da je govoričenje o mrtvilu popolnoma neosnovano. Narobe! V mnogih krajih se je predzadnje čase še le začelo prav bujno razvijati strankino življenje. Toda to naj se nikar ne smatra za uspavanko ali za valibo na počitek. Prav imajo tisti, ki žele več dela in več uspehov, tisti, ki gledajo vedno naprej in ki se nikdar ne zadovoljijo s tem, kar se je doseglo. Teh je menda večina v stranki, in kar povedano bodi, da bi bilo žalostno, če jih ne bi bila večina.

Da imamo mnogo nezadovoljnežev je prav. Toda če je nezadovoljnost lepa reč, vendar sama po sebi ne zadostuje. Ona nas lahko goni na delo, če pa ne stori tega, tedaj je ne le brezplodna, ampak celo škodljiva. Če se nezadovoljnost izraža le v godrnanju, v negativni kritiki ali pa v prepirih, tedaj ne pospešuje dela, temveč ga ovira. Nezadovoljnost, katere nam je treba, mora biti drugačna. Iz nje mora izhajati volja da se odpravijo razlogi nezadovoljnosti, volja pa se mora izražati v delu.

Socialistična strnaka se razlikuje od vseh drugih ne le po svojih temeljnih načelih in po svojih ciljih, amapak tudi po svoji sestavi in po načinu svojega dela. V meščanskih strankah je vodstvo vse. Pristaši pa so material za volitve. Soc. stranka je pa enota vseh svojih članov. Vredna je toliko, kolikor so vredni vsi skupaj, in toliko dela opravi, kolikor ga opravljajo vsi skupaj.

Seveda ima soc. stranka svoja načela in svoj program. Kdor ne priznava teh, nima ničesar iskati v stranki. Besede, ki se včasi slišijo: Masa hoče to, masa misli ono, so brez pomena za stranko, če ista masa ni socialistična. Zato je treba, da vsak, kdor hoče kaj od socialistične stranke, izpraša samega sebe: Ali sem socialist?

Bodimo odkritosrčni! Mnogo jih je, ki se znajo ob primernih prilikah postavljati, po gostilnah bahati: socialist sem! In to je vse. Kdor je le na ta način socialist, naj ostane doma. Od teh nima stranka nič; le škodujejo ji. Socialist mora znati dokazati, da je, kar trdi. To se pravi: Pred vsem mora biti organiziran.

Kako in kje?

«Saj sem član svoje strokovne organizacije»; pravi ta. «Jaz sem pri konsumnem društvu», pripoveduje oni. To je vse lepo. Če se količkaj zavedeš, da si delavec, je tvoja dolžnost, da si član svoje strokovne organizacije. Ona ti je potrebna, da dosežeš boljše razmere v svoji delavnici. In nikar ne misli, da je posebna zasluga, če si strokovno organiziran; le greh bi bil, če ne bi bil organiziran. Tudi če si član konzumne organizacije, se nimaš kaj bahati. Zaradi svojih interesov si tam, sebi hočeš pomagati, ako kupuješ v svoji organizaciji namesto pri razrednem nasprotniku. S tem pa še nikakor nisi spolnil svoje politične dolžnosti. Ako hočeš biti socialist, moraš biti organiziran tudi kot tak, to se pravi: moraš biti član jugosl. soc. stranke. Jugosl. soc. stranka je del splošne soc. stranke in le kdor je njen član, sme reči, da je socialist. Neorganiziranih socialistov ni. Če torej nisi politično organiziran, pa praviš, da si socialist, govoriš neresnico.

Zakaj pa je tega treba? Čemu vse te organizacije? Ali ni dosti, da boš glasoval socialistično, kadar bodo volitve?

Ne prijatelj! To ni dosti. Politična organizacija je zav dnemu delavcu tako potrebna, da se mora od njega — zopet v njegovem lastnem interesu brezpogojno zahtevati, da je njen član. Politika je tisto polje, na katerem nastopa kapitalizem z največjo močjo zoper delavstvo. Primerov daje vsak dan sto in sto. Strokovne orga nizacije, gospodarske organizacije so dobre in potrebne; toda če ne stoji za njimi močna politična organizacija, ne bodo nikdar mogle doseči svojih namenov. V zbornici je protidelavska večina; če si delavci s pomočjo strokovne organizacije pribavijopar vinarjev, jim jih vzame tista večina z novimi indirektnimi davki in s drugimi nakladami. In če si delavci pomagajo s konsumno organizacijo, naloži tista večina njihovim konsumnim društvom večje davke kakor apitalističnim profitarskim družbam. Če si hočejo delavci zavarovati, kar so pridobili z drugimi svojimi organizacijami, morajo imeti politično moč. Z njo si morajo pridobiti parlamente, da si bodo mogli sami dajati zakone.

Politične moči pa bo delavstvo imelo toliko, kolikor bo imelo politične organizacije, Vsak delavec, ki stoji izven organizacije, je slab; s tem pa slabi tudi svoj položaj, škoduje sebi, svoji družini, svojim tovarišem, svoji strokovni organizaciji, svoji konzumni organizaciji. Delavec, ki je politično organiziran, je pravi sodrug. Delavcu, ki ni politično organiziran, se ne more priznati, da je socialist.

To je prva napaka, ki se mora popraviti med slovenskimi delavci. Kdor hoče biti vpoštevan v stranki, kdor hoče delovati v družbi svojih tovarišev, kdor hoče uživati zaupanje zavednih delavcev, mora biti politično organiziran. Za vsakega zavednega sodruga pa naj velja načelo: Ne verjemi in ne zaupaj človeku, ki pripoveduje, da je socialist, pa ni nikjer organiziran.

Nacionalistično metoda.

Poslanca Rybar in Ravnihar sta intervenirala pri upravi južne železnice zahtevajoč, da naj se uredi plače in službene razmere skladiščnih delavcev enako kakor na državni železnici. Ko smo to čitali smo obstrmeli. Ali so gospodje v Narodnem domu znoreli? Sta se omenjena poslanca zavedala pomena svoje intervencije pri južno železniški upravi? Ali sta to storila iz nevednosti, ali pa po naročilu akcionerjev južne železnice?

Plače južnih železničarjev naj bi bile enake plačam državnih! Ali vesta omenjena dva gospoda, da bi taka «regulacija» znatno prikrajšala plače južno železniških skladiščnih delavcev? Ali intervenirajo nacionalistični poslanci pri železniških upravah zato, da se delavcem zniža plačo? Hvala lepa za tako prizadevanje!

Podlejšega dejanja niso mogli nacionalistični političarji zagrešiti. Ravno v dobi, ko so si južni železničarji izvojili zahteve, tako da jim je bilo šest točk predložene spomenice ugodno rešenih n da so zdaj v teku pogajanja za rešiti še ostali dve točki, se je zdelo gospodom potrebno nterverirati pri upravi, da zahtevajo — prikrajšanje skromnega zaslužka južno železniških delavcev.

Kako naj bi primerno označili tak nespodobni švindel? Večjega škandaloznega izdajstva intesesov delavnega ljudstva si ne moremo misliti. Meščansko demagoštvo se nam kaže tukaj v svoji najostudnejši formi.

Ne vemo iz kakih vzrokov sta se podala Rybar in Ravnihar k južno železniški upravi in tudi ne vemo, kdo da ju je pooblastil, da govorita v imenu osobja, ki ni gotovo pripravljeno se zavzet za ono vrsto regulacije, ki jo zagovarjata najnovejša reševatelja železničarjev. Gotovo je pač, da nista s tem svojem korakom navdušila niti lastne najbolj zaslepljene pristaše. Za razmere na državni železnici se ne bode ogreval nobeni uslužbenec. Rybar in Ravnihar razumeta besedo «regulacijo» najbrž v smislu, da je večjo plačo uslužbencev južne železnice zenačiti z nižjo plačo, ki je v navadi pod državno železniški upravi. Mi smo mislili, da je treba plače uslužbencev zvišati, nacionalistična poslanca pa menita, da jih je treba znižati. Zdaj vemo, zakaj se pravita Rybar in Ravnihar prijatelja n zagovornika železničarjev.

Intervencija narodnjaških poslancev zahteva temeljitega pojasnila. Po nalogu katere organizacije sta zahtevala, da naj se skladiščnim delavcem južne železnice odvzame vsa, po dolgoletnem boju izvojevana zboljšanja? Za tako zločinsko izdajane interesov neštevilnih delavcev, nemoreta biti sama odgovorna. Odgovornost za to najnovejšo narodnjaško lumparijo mora nositi tudi organizacija, ki je pooblastila narodnjaške eksponente, da naj v imenu osobja intervenirata pri upravi. Zahtevamo odločno, da se stvar pojasni. Danes vemo, da je tukaj narodnjaška organizacija in da so tukaj narodnjaški poslanci, ki so v službi uprave, ki so podkupljeni od akcionerjev in špekulantov južne železnice! Vse okolnosti nam pravijo, da se je tukaj mešetarilo za plotom, da se je dogovorno pripravljalo zahrbtni napad na delavce.

Še pred par meseci so skladiščni delavci potom svoje socialno demokratične organizacije vložili spomenico pri upravi južne železnice. Vršili so se mnogi shodi, poslalo se je tudi deputacijo k generalnemu ravnateljstvu na Dunaju. Gibanje je bilo vsem znano. Gospodje pri vodstvu Zveze jugoslovanskih koštrunov in narodnjaški eksponenti so takrat molčali kot grob. Vzdramili so se, ko je bilo gibanje že končano in ko se je od devetih točk navedenih v spomenici sedem že ugodno rešilo. Vložili so tedaj drugo spomenico, ki je bila le nekaka kopija tega, kar smo mi zahtevali in tudi že dosegli. Bolj očitne farbarije ne poznamo. Zdaj smo pa tudi zvedli, da sta dva narodnjaška poslanca intervenirala in zahtevala ono posebno vrsto „regulacije". Kdo naj ne razume te igre? Padati mora zdaj vsak dvom o smotrih narodnjaških osrečevalcev. Preveč očitna je njih najnovejša infamija, da bi se jo moglo prikriti.

Zadnja beseda o zadnji ponesrečeni potezi narodnjakov ni še izgovorjena. Preskrbeli bodemo, da se v najširših slojih slovenskega ljudstva izve za nakane političarjev, ki se skrivajo za policajsko-krumirsko zastavo narodnjaške zveze. Razkrinkali bodemo do dobrega maskirane „prijatelje" slovenskih železničarjev. Brce in blato zaslužijo in krepko moralno klofuto!

Zapisnik

seje sekcije «poduradnikov» centralnega odbora za splošne personalne zadeve uslužbencev državnih železnic.

(Konec.)

Predlog VIII. Znižanje službenega časa.

Pri razpravi o tem že na zadnji seji odobrenem predlogu povdarja član Hattinger, da se naporno službo železničarja ne more primerjati s službo drugih državnih uslužbencev. Medtem pa ko se je znižalo državnim uslužbencem službena leta od 40 na 35 se ni hotelo izvesti enako primerno znižanje tudi za železničarje. Pozivlja železniško ministrstvo, da naj tozadevni predlog zastopnikov železniškega osobja čimprej ugodno reši.

Predsednik poda važna pojasnila glede splošnega znižanja službenega časa na 30 let. Taka odredba je tudi neglede na velike izdatke, ki bi zahtevala, neizvedljiva. Zgodilo bi se tedaj lahko, da bi moral uslužbenec, tudi če je še zdrav in močan proti svoji volji po preteku določenih let v pokoj. Predlog je sprejet v sledeči sestavi:

«Vsem poduradnikom je znižati službeni čas od 35 na 30 let».

Predlog IX. Sprememba opravilnika.

Član Hattinger opisuje, utemeljevaje predlog, delovanje obeh zastopstev osobja, centralnega odbora in personalne komisije, ki žal ni bilo tako povoljno kakor je bilo pričakovati, ki ima pa vendar zaznamovati znatne uspehe, Obžaluje, da se s spremembo opravilnika, še ne omogočuje primernega zastopstva vsem kategorijam.

Utemeljujejo uvedbo predloga člani Neumann, Ditz in Hartwig sklicevaje se na okolnost, da se morajo podržavljene železnice odreči zastopstvu v odboru pokojninskega, oziroma provizijskega sklada. Izražajo nadalje željo, da bi se razne odbore čim prej spojilo. Člana Hartwig in Neumann omenjata različnost določb opravilnika provizijskega sklada državnih železnic in nekdanjih privatnih železnic.

Član Borovec predlaga spremembo določb § 38 pokojninskega opravilnika, oziroma § 27 opravilnika provizijskega sklada v smislu, da naj se odslej naprej ne voli v odbor le člane, ki stanujejo na Dunaju ali v bližnji okolici, temveč člane zbrane med uslužbenci celega okrožja državnih železnic.

Predsednik izjavlja, da bode izražene želje glede spremembe opravilnika, v koliko ne posegajo delokrog centralnega odbora, predložil na kompetentno mesto. Nakar se je izreklo sledeče mnenje:

«Sprememba opravilnika za personalno komisijo in za centralni odbor za personalne zadeve uslužbencev avstrijskih državnih železnic v smislu, da se prevzame v delokrog teh inštitucij tudi razprave o zadevah in dobrodelnih skladov in bolniških blagajn. Ob tej priliki priporoča centralni odbor polno vračunanje stanarine v pokojnino in provizijo pod primernem zvišanju članskih prispevkov; to odredbo je enakoveljavno razširiti tudi na vdove.».

Nato sledi razprava o raznih predlogih, ki so sprejeti v obsegu inicialnih predlogov.

Člana Borovec n Barton czek po zivljata železn ško ministrstvo, da naj pri uvedbi nameravanih reorganizacijskih odredb uvažuje mnenje centralnega odbora.

Z ozirom na važnost tega vprašanja stavi član Bartoniczek sledeči predlog:

«Železniškemu ministrstvu se nalaga, da naj nameravane odredbe glede znižanja normiranih in sistemiziranih poduradniških mest pred razglasitvijo predloži centralnemu odboru v odobritev.

Centralni odbor opozarja posebej na ogroženje obratnega varstva, ki bi nastalo po uresničenju krožečih vesti».

Po sprejemu tega predloga omenja član Hartenthaler uvedbo varčevalnega sistema v premikalni službi. Člana Czarnach in Borovec pa svarita pred nameravano splošno uvedbo premijskega sistema.

Nato utemeljuje član Hattinger predlog glede sklicanja ankete železniških zdravnikov v svrho spremembe določb za periodično preiskavo čutil. Prometna nezmožnost uslužbenca ne zmanjšuje vporabnost istega pri drugi službeni panogi. V razpravo o tem predlogu so posegli mnog drugi člani Član Hartenthaler predlaga, da naj se za strojevodje, ki so bili zaradi slabega vida ali sluha odtegnjeni vožni službi, preskrbi poduradniška mesta. Iste naj se nastavi kot strokovnike v delavnicah, v kurilnicah, ali eventuelno kot skladiščne mojstre, ali kancliste. Napredovati pa imajo po normah veljavnih za strojevodje.

Člana Ditz in Jammernegg se pridružujeta izvajanjam in vprašata, zakaj neki se je stavilo z ozirom na preiskavo vida in sluha prožnih miojstrov strožje predpise nego uradnikom prožno vzdrževalne sekcije.

Član Hattinger predlaga, da naj se nadsprevodnike, po oslabljenju vida in sluha vporabi po primerno dokazani zmožnosti kot oficijante, skladiščne mojstre ali podobno.

Člana Polk in Prikop zagovarjata nastavljenje postajnih mojstrov nezmožnih za prometno službo kot oficijante in se izrekata proti premestitvi omenjenih postajnih mojstrov v službo kanclistov, ker bi se tako iste zoper uvrstilo v skupino *C* poduradnikov.

Član Hattinger želi, da bi ministrstvo sklicalo anketo, ki naj bi se pečala z vprašanjem teoretične in praktične izobrazbe poduradnikov za železniško službo s pritegnitvijo poduradnikov na višja službena mesta in da se omogoči premestitev poduradnikov v druge poduradniške kategorije. Obenem naj se anketa peča z vprašanjem inštalacijskega s posebnim ozirom na delovanje poduradnikov.

Tudi ta predlog je soglasno sprejet.

Član Bartoniczek želi, da bi železniško ministrstvo izdalo za posamezne postaje veljavne določbe, glede zaznamovanja količine premoga, olja, in sirovega olja, o prevoženih brutotonskih kilometrov in o zasluženih nagrad, ki naj jih kurilniško vodstvo pred prvim vsakega meseca razgrne. Predlog se odobri.

Član Bartoniczek predlaga nadalje, da naj se v vožnih redih vseh rednih vlakov označi tir in dotične postaje, kamor ima vlak navadno voziti. Se odobri.

Vršila se je nato daljša razprava o raznih drugih predlogih. Predlog, ki se ni na zadnji seji centralnega odbora sprejelo se je nato v končni sestavi odobrilo.

Položaj skladiščnih slug in zapisovalcev na avstrijskih železnicah.

Pri železniškemu ministrstvu obvladuje od nekdaj mnenje, da je izvzemši navadne hujskače, vse drugo osobje skozinskoz zadovoljno z dobrohotno skrbjo uprav do pridnih in ponižnih svojih uslužbencev. Medtem se pa poraja med osobjem vedno večja nezadovoljnost, vedno nevarnejša razburjenost. Mnoge kategorije uslužbencev, ki so bile tudi prizadete pri vseh gibanjih celokupnega osobja, protestirajo vedno glasneje in se v vedno večjem številu združujejo v bojni organizaciji. Med kategorijami, ki so opravičeno najbolj nezadovoljne, spadajo v prvi vrsti skladiščni sluge in zapisovalci nakladnih listov. Vzrok temu nezadovoljstvu je mnoga tolikokrat opravičeno kritizirana brezbrižnost državno železniške uprave, ki ni hotela nikdar ne izpolniti ne uvaževati niti minimalne želje teh uslužbencev. Pač pa se je izvedlo mesta zboljšanja mnoga poslabšanja. Se ni torej čuditi, če se je vsled tega lotilo prizadetih brezmejno ogorčenje, ki se zgovorno izraža na shodih in neštevilnih peticij poslanih raznim upravam.

Večina teh uslužbencev se je nekoč slepo nanašala na dobrohotnost in na obljube železniških uprav. Mislili so, da se bode priznalo njih zmožnost in skrb za službo. Prišlo je kruto razočaranje. Železniške uprave skrbe za svoje tudi zmožne in pridne uslužbence še vse slabše nego privatni podjetniki.

Pri železniškem ministrstvu nameravajo združiti skladiščne sluge, zapisovalce nakladnih listov, lampiste in postajne sluge v eno splošno kategorijo pod naslovom „železniški pomočniki". To namero se utemeljuje s tem, da se namreč s sedanjo naslovno uredbo uslužbence teh kategorij ne more uporabljati pri vsakem službenem delu. Z enotnim naslovom bode to mogoče in baje tudi v interesu železniškega obrata. Ti uslužbenci naj bi bili torej v bodoče izpostavljeni vsaki službeni obremenitvi. Tako hoče železniško ministrstvo in tako mora biti.

Če se pa primerja dejanske službene obremenitve skladiščnih slug, zapisovalcev nakladnih listov, lampistov itd. z zahtevami teh uslužbencev, se nam kaže takoj enostransko postopanje uprav. Čimveč in čimbolj izkoriščati in izrabljati osobje, ne da bi se mu zato priznalo primerne plače. Po tem načrtu se uprave v vsakem oziru dosledno ravnajo. Pod naslovi „skladiščni sluge" in „zapisovalci nakladnih listov" bi se mislilo nekako natančno razdelitev službenih poslov. V resnici se pa že zdaj delo teh dveh kategorij prav malo razlikuje. Uslužbencem obeh kategorij je naloga nadzorovati in vpisovati izkladanje in nakladanje blaga.

V Nemčiji se je za tako delo uvedlo kategorijo „zapisovalnih mojstrov" in se jih po svojih službenih nalogah tudi primerno plačuje. Delo teh kategorij zahteva tudi polne zmožnosti in nalaga mnoge odgovornosti. Ti uslužbenci morajo, podati komercielni izpit enako kakor skladiščni nadzorniki in skladiščni mojstri. Vse to je pač upravi dobro znano. Ali seveda, kdor hoče le kovati profite, ne prizna rade volje, da se profiti množijo po zaslugi drugih. Postopanje državni železniške uprave, ki hoče izvesti nameravano spremembo naslovov in s tem otovoriti prizadete s poniževalnimi nalogami, bode mnogo številne uslužbence prisililo, da se s podvojeno vnemo zavzamejo za zahtevano uvedbo kategorije „zapisovalnih nadzornikov". Le tako se jim bodo razmere nekoliko zboljšale.

Razmere so enako nevzdržljive tako na državni kakor tudi na privatnih železnicah. Skladiščni sluge in zapisovalci nakladnih listov južne železnice se ne nahajajo v nič boljšem položaju nego oni na državni. Stabilizirane vodje skladiščnih skupin se je pretvorilo v — skladiščne sluge. Ta naslov se nikakor ne vjema z nalogami, ki jih imajo izvrševati ti uslužbenci. Je res sicer, da se jim nalaga sedaj vsakovrstna dela. Postajni predpostavljeni mislijo zato, da ni treba imeti do njih nikakega obzira, četudi navadno nadomestujejo skladiščne mojstre in skladiščne nadzornike.

Potrebno bi bilo tudi tukaj, da se spremeni naslov skladiščnih slug v nakladne nadzornike, ker že imajo nadzorovati nakladanje, izkladanje, izvršitev blaga itd. Nekoč so dobivali za to svoje delo posebno doklado. Nazadnje se jim je pa na premeten način odvzelo vsako ugodnost. Sluge južne železnice zgube zdaj eno polno leto pri napredovanju od 800 na 900 kron. Po znižanju personalne doklade se vrši napredovanje šele leta 1918.

Skladični sluge in zapisovalci nakladnih listkov so se pričeli v zadnjem času združevati v razredni enotni organizaciji celokupnega osobja. Izvolili so si povsod svoje zaupnike ter storili vse potrebne sklepe, da dosežejo zaželjeno zboljšanje Pričeta akcija ne bode brezuspešna, ako se jo bode nadaljevalo v sklenjenih vrstah z vnemo in vztrajnostjo.

Provizorični vlakospremljevalci državne železnice v Trstu.

Večji del tukajšnjih nenastavljenih vlakospremljevalcev ima pravico do imenovanja pomožnim sprevodnikom in do definitivnega nastavljenja. Na podlagi koncesije železniške uprave iz bojnega leta 1905 naj bi sledilo imenovanje in nastavljenje po dveh v vožni službi dovršenih letih. V prvem času se je to koncesijo tudi resnično izvajalo. Od leta 1909 se je železniška uprava držala nekoliko bolje obljube dane leta 1905. Železniško ministrstvo je bilo po prizadevanju poslanca T o m s c h i k a primorano stopiti iz rezerve in je končno odkrito izjavilo, da m o r e na podlagi veljavnih določb slediti imenovanje pomožnim sprevodn kom po šestih v vožni službi dovršenih letih. Da more, ne da mora! Po podaljšanju čakalnega roka od dveh na šestih letih, ki zavlačuje definitivno nastavljenje najmanj za štiri leta, so provizorični vlakospremijevalci, neglede na druga znatna oškodovanja, tekom te štiri leta oškodovani za polnih 1240 kron, brez vračunati službene obleke. To oškodovanje hočemo številno dokazati. Naša temeljna mezda znaša kron 2.80. Zvišanje dnine se nam ne priznava. Dobivamo pač dnevno 20 vn. doklade. Naši dnevni prejemki znašao izvzemši urnine, 3 krone. V enem letu znaša to 365 kratno 1095 kron. Stalni prejemki nastavljenega vlakospremljevalca znašajo prvo in drugo leto po nastavljenju 900 kron mezde, 90 kron kraške doklade, 280 kron stanarine in 80 kron stanarinske doklade; torej skupno 1350 kron. Po dveh letih nastavljenja pride vlakospremljevalec iz stopnje 900 kron v plačilno stopnjo 1000 kron. Po tretjem in četrtem letu nastavljenja se zvišajo dohodki za 100 kron in ravno tako tudi 10 odstotna kraška doklada k plači za 10 kron. Po tretjem in četrtem letu nastavljenja znašajo skupno stalni dohodki: 1000 kron plače, 100 kron kraške doklade, 80 kron stanarine in 80 kron stanarinske doklade. Stalni dohodki znašajo tako 1460 kron.

Vzemimo tedaj primer, da je prišel provizorični vlakospremljevalec k vožni službi s 1. januarjem 1910. Na podlagi koncesije iz leta 1905 ima biti ta, po dveh letih, z dnem 1. januarja 1912. imenovan in nastavljen. Na podlagi veljavnih določb mora pa ta čakati še nadaljnih štirih let na imenovanje in najmanj še štiri leta na nastavljenje. Če bi bil s 1. januarjem 1912 nastavljen, tedaj bi dobival v tem letu na stalnih dohodkih 1350 kron; ker pa to ni slučaj, dobiva na letnem plačilnem znesku samo 1095 kron. Razlika med 1350 in 1095 znaša 255 kron. Na tak način je provizorični vlakospremljevalec oškodovan za 255 kron. Če ni niti s 1. januarjem 1913 nastavljen tedaj je zopet oškodovan za drugih 255 kron. Toda po izjavi železniškega ministra ne bo leta 1914 imenovan kaj pa še nastavljen. Če bi bil glasom koncesije leta 1905 že leta 1912 nastavljen tedaj bi moral priti leta 1914. v plačilno stopnjo 1000 kron in njegova kraška doklada bi se povišala za 10 kron. Leta 1914. bi imel tako stalnih dohodkov na plači 1460 kron. Tako bodo pa znašali njegovi plačilni dohodki leta 1914 še vedno le 1095 kron. Leta 1914 bode vsled razlike na dohodkih med 1460 in 1095 kronami oškodovan za 365 kron. In niti s 1. januarjem 1915 ne bode provizorični nastavljen. Ta bode tudi leta 1915 trpel oškodovanje za 165 kron. Komaj s 1. januarjem 1916 bodo provizorični vlakospremljevalci imenovani pomožnim sprevodnikom. Ob tej priliki se jim bode znižalo dnino za 20 vin. Če se bode vlakospremljevalca v istem letu tudi nastavilo ne vemo. To bi vsekakor odgovarjalo dogovoru iz leta 1905. Ali za nas železničarje se pač povračajo srednjeveške razvade. Mi živimo še vedno v dobi pestne pravice. Ker smo mi železničarji nacionalno razdruženi, je železniško ministrstvo močnejše. Prenašati moramo zato udarce. Po pravicah izvojenih leta 1905, bi morali biti v letu imenovanja tudi nastavljeni. Toda ni živimo pač v dobi pravne negotovosti. Vsaki ministrski odlok nam dokazuje da se gre železniški upravi za ugrabiti nam polagoma vse pridobljene pravice. Tako tudi ne vemo, če se bodo železniška uprava zadovoljila s tem, da nas oškoduje za dve leti dvakrat po 255 kron, skupno 510 kron, ali pa se bode odločila zato, da mora vlakospremljevalec po imenovanju z 20 vin. znižanja na dnini čakati na nastavljenje še druga dva ali tri leta in biti tako oškodovan zopet za drugih sto in sto kron.

Vsled podaljšanja čakalnega roka od dveh na šest let smo vlakospremljevalci oškodovani skupno za 510 kron; to se pravi, da so nam ugrabili na plači za 24 mesecev zaporedoma vsaki mesec po kron 21.50 in torej na dan za dve polni leti 70 vin. Za dve nadaljni smo oškodovani skupno za 730 kron, to se pravi smo oškodovani nadalje za 24 mesecev vsak mesec po kron 30.42, kar pomeni 1 krono dnevne zgube na plači.

Do 1. januarja 1907 je znašal letni zaslužek slug v prvem letu po nastavljenju skupno na stalnih prejemkih 800 kron mezde in 240 kron stanarine. Stalni dohodki so torej znašali v prvem letu po nastavljenju 1040 kron.

Danes znašajo stalni prejemki sluge v prvem letu po nastavljenju skupno: 900 kron mezde, 90 kron kraške doklade, 280 kron stanarine, 80 kron stanarinske doklade, skupno 1350 kron. Zvišalo se je dohodke na stalnih prejemkih napram letu 1907 v prvem letu po nastavljenju za 310 kron, kolikor znaša razlika med 1350 in 1040 kron. Če se nastavi danes uslužbenca v skupino slug *c*, dobi ta v prvem letu po nastavljenju 310 kron več nego oni, ki je bil nastavljen leta 1907. To zvišanje na dohodkih za 310 kron izhaja od zvišanja začetne plače od 800 na 900 kron (od 1. januarja 1909), nadalje od podelitve 10 odstotne kraške doklade (1. maja 1908), od zvišanja stanarine za 40 kron (1. januarja 1909) in od stanarinske doklade za 80 kron (1. januarja 1912).

Po podaljšanju čakalnega roka v svrho imenovanja in nastavljenja od dveh na najmanj šest let so provizorični oškodovani tekom štirih let za 1240 kron, povprečno za letno kron 313.33. Vsled česa nastane to oškodovanje?

Ako bi znašali dohodki sluge v prvem letu po nastavljenju 1040 kron, kakor štiriletno do inklusivno 1907, bi podaljšanje čakalnega roka v svrho imenovanja in nastavljenja ne pomenilo za delavce v vožni službi nikako oškodovanje, ker znaša danes njih letna plača 109 K. Ker so pa stalni dohodki sluge v skupini *c* v prvem letu njegovega nastavljenja narastli od 1040 kron na 1350, torej za 310 kron, pomeni že podaljšanje čakalnega roka za štiri leta povprečno letno zgubo za kron 313.33 vin. Medtem ko železniška uprava oškoduje povprečno letno za 313.33, prihrani ista letno na vsakega provizoričnega vlakospremljevalca na zvišanju začetne plače, na zvišanju stanarine na stanarinski dokladi in na kraški dokladi. Natančno preračunano prihrani železniška uprava po podaljšanju čakalnega roka še več. Navedene koncesije iz let 1908, 1909 in 1912 provzročajo, da se v prvem letu po nastavljenju zvišajo prejemki za 310 kron.

Po podaljšanju čakalnega roka v svrho imenovanja prihrani uprava pri vsakemu provizoričnemu vlakospremljevalcu vsako leto po 331.33 kron. Radi tega pa trpe še druge koncesije. V t r ž a š k e m r a v n a t e l j s k e m o k r o ž j u i m a m o 108 n a s t a v l j e n i h v l a k o s p r e m l j e v a l c e v m a n j n e g o j e n o r m i r a n i h m e s t. Pri vsakemu provizoričnemu vlakospremljevalcu prihrani železniška uprava tekom štirih let 1240 kron. Pri 108 uslužbencev znaša to tekom štirih let, ako zračunamo 108 krat po 1290 kron, 133.920 kron; seveda vse na račun zvišanja začetne mezde od 800 na 900 kron, ter zvišanja stanarine, kraške doklade, stanarinske doklade itd Navedene koncesije se je izvedlo v svrho, da se ublaži neznosne draginjske razmere leta 1908, 1909 in 1911. Od leta 1908 in 1911 se draginja še ni ustavila. Narastle so cene življenskih potrebščin, oblek, obuvala, stanovanj itd. Ali železniška uprava jemlje ravno v tem času pot nadaljnem zboljšanju. Medtem ko narašča draginja izdaja železniška uprava odredbe, ki reducirajo plačo provizoričnih vlakospremljevalcev za 70 vin. oziroma za 1 krono

na dan. Provižorični vlakospremljevalci zahtevajo na impozantno obiskanih shodih, da naj se odpravi določbe, ki zavlačujejo imenovanje in nastavljenje za najmanj štiri leta, zahtevajo, da naj se zopet uveljavi koncesije iz leta 1905, da bode sledilo imenovanje in nastavljenje po dveh v vožni službi dovršenih letih. Gre se jim pri teh zahtevah pa ravno za oni dnevni večji zaslužek 70 vin. oziroma 1 krone, ki jim hoče uprava odvzeti. Niso te nikake nove zahteve. Gre samo za prisiliti železniško upravo, da naj izvede prej omenjene koncesije.

Leta 1905 in 1908 smo bili mi, ki smo napadali železniško upravo, ki se nas je mogla ubraniti le potom izvedbe primernega, draginjskim razmeram odgovarjajočega zboljšanja. Danes je ravno narobe. Železniško ministrstvo nas neprestano napada in nam skuša odvzeti vse v težkem boju pridobljene pravice. Le ko bode imela železniška uprava pred seboj v eni organizaciji enotno in celotno združeno, jasno in trezno misleče, cilja se zavedajoče, v vsakem oziru zrelo osoblje, bodo odpravljena vsa pravkar izvedena in vsa še nameravana poslabšanja ter se bode izvedlo zahtevana sedanjim draginjskim razmeram odgovarjajoča zboljšanja.

Izvor bogastva.

Bogastvo se deli v dve vrsti: prirodno in ustvarjeno. Prvo preskrbi priroda sama, drugo pa ustvari delavec. Prirodno bogastvo, nedotaknjeno po delavcu, je brez koristi za človeštvo. Prirodno bogastvo je mrtvo, dokler se ga ne dotakne magična roka delavca. Premog n. pr. je prirodno bogastvo, toda brez vrednosti je, dokler ni izkopan, spravljen na površje in spremenjen v toploto ali gorivo.

Za proizvajanje bogastva se potrebni faktorji: surovine, ktere preskrbi priroda, orodje in individualno (posamezno) delo. Čimboljše je orodje in čimbolj je organizirana sila proizvajalcev tem hitrejše in bolj dovršeno se spreminjajo surovine razne predmete za porabo in v zabavo človeka.

Surovine kot del prirode bi morale biti brez vprašanja splošna lastnina človeštva. Vsaka teorija ali nauk, ki zagovarja privatno lastništvo prirodnih surovin, da sme ena oseba, več oseb ali razred ljudi posredovati iste, je nedemokratičen in krivičen. Orodje, stroji in ostala sredstva za proizvajanje so skupni produkt vsega človeštva. Vsak iznajditelj, učenjak, učitelj in delavec izvrši nekaj. Vsak finančnik in pospeševatelj trgovine pripomore k izpolnitvi proizvajalnih sredstev. Vsled tega bi morala vsa sredstva za proizvajanj obče rabnih dobrin — orodje, mašine itd. — po vsi pravici biti lastnina vseh proizvajalcev. Kdor poseduje mašino in tvornico, poseduje tudi produkt. Produkt surov ali dovršen, je pa kapital.

Delo, industrialno in individualno ustvarja iz surovin rabno bogastvo. Delavci torej ustvarjajo vse. Za svoje delo pa dobe delavci le majhen del svojega produkta v obliki mezde ali plače. Ostali del produkta, kar se imenuje nadvrednost, pridrži lastnik mašin, tvornice itd. in ta del pomaga zgrinjati kapital, kateri vzdržuje kapitaliste.

Kapitalist ne proizvaja ničesar. On je lahko organizator kapitala, poslovodja, ravnatelj podjetja, ali barsibodi in kot tak lahko povzdiguje vrednost kapitala. Toda kot lastnik proizvajalnih sredstev ne proizvaja ničesar. Ako bi bilo lastništvo proizvajalnih sredstev v rokah občine ali države namesto v rokah kapitalista, vplivalo bi vse drugače na produktivno silo istih. Predvsem: izginil bi profit; vsak delavec bi dobil od skupnega produkta kar producira s svojim delom; izginili bi razredni boji kakoršni se danes pojavljajo med delavci in kapitalisti. Vsi bi bili proizvajalci in vsi lastniki kapitala, bogastva.

In to je, kar v glavnem zahtevajo socialisti. Socializem pomeni skupno lastništvo surovim in proizvajalnih ter distributivnih sredstev. Bogastvo, prirodno in ustvarjeno, naj uživajo tisti, ki ga preobrazujejo in ustvarjajo.

Socializem in delavske žene.

Žalostna, ali resnična činjenica je, da nima pretežni del delavskih žena nobenega pojma in nobenega porazumevanja za cilje in za namena ter pomen delavskega gibanja.

Glavni vzrok tega je pač dejstvo, da je večina organiziranih delavcev socialističnega mišljenja do — praga svojega stanovanja. Zunaj je mož socialist, sodrug, ki je organiziran politično in strokovno — doma v sredi svoje družine pa govori redkokdaj o socializmu in o delavskem vprašanju, četudi je zato tisoč priložnosti. Zato pa vidimo, da je večina delavskih žena, celo: žena onih sodrugov, ki drugače stoje v prvih vrstah, zavednih in hladnih napram delavskemu gibanju, — da celo sovražijo socialiste kot nekaj manjvrednega in nekaj nesposobnega....

Celo slučaji so, da organizirani delavci skrivajo svoje delavske liste in brošure pred lastno ženo, kakor bi se bali, da bi s tem škodovali sebi in svojcem.

Socializem — to je geslo v delavnici, na stavbah, v tovarni, v rudniku! V družini, v delavčevem stanovanju pa še žal ni doma!

Poglejmo, kakšno korist bi imelo delavsko gibanje, ko bi se delavski starši med seboj pogovarjali — med seboj v najožjem krogu — o delavskem vprašanju kot o socialističnem vprašanju.

Žena in mož bi si postala bližja. Mož bi razvil svoji soprogi nazore, ki mu jih vceplja življenje, ki jih dobi pri čitanju časopisev in knjig, ki se jih pridobi na shodih in sejah. Žena bi morebiti ugovarjala, razvila svoj ugovor, — oba bi potem iskala v časopisu, v brošuri, v knjigi; kdo ima prav. Nastalo bi veselo duševno tekmovanje.

Ko bi mož ženi doma po večerji obrazložil potem politične organizacije ali pa strokovne organizacije, bi ta kmalu razumela težnje razredno zavednega proletariata. Tudi otroci bi kmalu dobivali jasno sliko o življenju in njegovih bojih. Dandanes pa imamo v tem oziru žalostno poglavje. N. pr. sin organiziranega delavca študira. Postane n. pr. uradnik, doktor, inženir ali kaj podobnega in že viha nos in govori o delavski «pakaži». — Človeku se mora težko storiti, ko razmišljuje o teh žalostnih rečeh. Kriv pa je oče «poglavar družine», ko ni dal razredne proletarske zavesti ne svoji družici in ne svoji deci.

Žena je po navadi pobožnjaška. Hodi v cerkve, na procesije in svečanosti, na katerih je težko ločiti verstvo od političnih tendenc. Otroci hodijo svetit, povsod se po stavljajo kot parada; — oče pa plačuje; ve, da to ni dobro in prav — ali, da bo vsaj mir v družini, ne reče ničesar! In posledice? Pridejo boji za državljansko ravnopravnost, za boljši košček kruha, za organizacijo razredno zavednih proletarcev, za svobodo mišljenja!.... Tisti, kojim hodi žena z otroci asistirat na slavnost zavzamejo v svojih glasilih proti delavsko stališče. Žena je v največjih slučajih na njih strani! Otroci tudi! Mož osamljen bridko občuti vse to. Nastane prepir in nato — nesreča v družini.

Kjer pa mož svojo družino vzgaja socialistično, ji čita socialistične liste, — povsod nastopa kot socialist, potem seve je taka družina ponosna da je socialistična!

Delavci! Pobrigajte se, da bodo vaše žene socialistinje in Vaši otroci socialisti. Najprej pa je treba ženo seznaniti s socialismom. Naročite za nje «Ženski list», o katerem smo že pisali in ga vedno priporočamo in podobne, za socializem se boreče liste, kakor n. pr. tudi «Zarjo», «Naše Zapiske» itd. Tudi za deco še pridejo sčasoma mladinski listi! Vse naše težnje naj gredo za propagando in uresničenjem socializma!

Volitve na Kranjskem.

Meseca decembra se vrše na Kranjskem volitve v deželni zbor. Volitev se udeleži tudi socialno-demokratična stranka, ki je že postavila svoje kandidate. Treba je strmoglaviti gospodstvo klerikalnih mogotcev. Uspeh v tem boju je pa odvisen v prvi vrsti od dela in agitacije sodrugov. Pozivljamo zato vse sodruge železničarje na Kranjskem da naj vneto agitirajo v prid socialno demokratičnih kandidatov in da naj bodo politični organozaciji na razpolago pri volilnem delu. Naj bode vsak na svojem mestu in uspeh ne bode izostal. V naslednjem prinašamo članek, ki ga objavlja naše osrednje glasilo «Zarja» pod naslovom «D e l a v s t v o i n d e ž e l n i z b o r».

Kranjski vladajoči klerikalci, tisti, ki so v deželnem dvorcu osvojili moč in tam ustanovili vlado brezprimerne pristranosti in terorizma, so izredno dobri igralci. Objektivnost zahteva, da se priznajo dobre lastnosti tudi nasprotniku. Bilo bi krivično, če bi se gospodom okrog deželnega satrapa odrekel nenavadni talent za komedijo.

Krščanski veljaki se čudijo, da niso delavci navdušeni za njih gospodarstvo in da ni socialna demokracija še razglasila gesla, naj vendar vsi volijo kandidate slavne Slovenske Ljudske Stranke. To se pravi? Gospodje igrajo komedijo in delajo, kakor da se čudijo. Tako **neumni niso**, da bi se resnično čudili. Kajti če bi bili tako neumni, ne bi bili mogli nikdar priti do oblasti, še manj pa bi si jo bili mogli ohraniti. Krivično bi bilo, če bi jim očitali tako pomanjkanje modrosti.

Delajo pa se res, kakor da se čudijo. Ali veliko več pravice bi imeli delavci, da bi se čudili. Kajti nihče v deželi nima toliko povoda za ogorčeno nezadovoljnost z gospodarstvom in s politiko klerikalne vladajoče klike, kolikor ga ima delavstvo. In nihče nima toliko razloga za najodločnejši, najstrašnejši boj zoper klerikalno gospodstvo, kolikor ga imajo delavci. Nikogar ni klika toliko zanemarjala, toliko prezirala, toliko naravnost zaničevala, kolikor delavstvo. Sedaj so seveda taki spomini neprijetni, kajti ob času volitev so tudi delavski glasovi dobri, zlasti če je politična konjuktura nekoliko neugodna in je tupatam kakšna varna posest postala nevarna. Kajti ponoviti je treba: Klerikalci so izvrstni komediantje in v svojih nastopih so drzni, pogumni, prevzetni, kakor da je njihovemu gospodstvu usojena večnost. V resnici je položaj precej drugačen, zakaj med klerikalci samimi je nezadovoljnost tako velika, da bi jo bilo težko še povečati; padec drja. Šusteršiča ali pa Lampeta bi menda razveselili veliko več klerikalcev kakor liberalcev ali socialnih demokratov, ne le zato, ker so še drugi ljudje, ki bi radi postali deželni glavarji in deželni odborniki, ampak — kar je veliko važnejše — zaradi tega, ker jim že davno preseda Šusteršičevo tiranstvo in Lampetova oblastnost, in ker so vendar tudi med njimi ljudje, ki se sčasom naveličajo, da se z njimi ravna, kakor s hlapci ali pa z nezrelimi pobalini.

Vsi glasovi so dobri v takem položaju, torej tudi delavski. Ali stranka, ki jih želi, bi si jih morala zaslužiti; prilike in časa so imeli klerikalci dovolj, da bi pokazali svojo ljubezen do delavstva. Porabili pa je niso, in zdaj bi bilo delavstvo neumnejše od klerikalcev, če bi hotelo porabiti volitve, da bi jim pomagalo vnovič do moči.

Kako malo je bilo vladajoči krščanski družbi do delavcev, so pokazali že s formalnostjo. Svojčas je bil na predlog drja. Kreka, ki je bil v tistih časih še socialen mož, sestavljen socialno političen svet, ki naj bi bil pospeševal socialno delo v deželi. Takrat je bil še Detela deželni glavar in medtem se je moral že Šuklje umakniti Šusteršiču. Vendar pa to še ni tako dolgo, da bi bili delavci pozabili kar na vse. Socialnopolitični svet, v katerem je bila zstopana tudi jugoslovanska socialno demokratična stranka, je imel pod Povšetovim načelstvom par sej in se je bavil z deželnim starostnim zavarovanjem. Tisti načrt je pozneje obležal in živ krst se ni več zmenil zanj. V deželnem zboru se je razmahnila obstrukcija, ob kateri je tudi delo socialdemokratičnega sveta zadremalo.

Ko so dobili klerikalci večino v deželnem zboru, se sploh niso več zmenili za to Krekovo dete. Prejšnji sklep je bil pozabljen. Socialnopolitični svet ni bil več sestavljen, njegovo dotedanje delo je prišlo kdovekam med staro šaro. Nikomur izmed delavcem prijazne gospode ni prišlo na misel, da bi bil kaj podrezal, le kaj vprašal, kaj nasvetoval. Na mesto zadavljenega sveta pa tudi ni prišlo nobeno nadomestilo.

Jasno je, da bi bil tak svet, če bi se bil le nekoliko vživel, lehko veliko koristil, zlasti če bi se mu bila prepustila tudi kakšna iniciativa. Ker od gospodov v zbornici ni mogoče zahtevati, da bi bili vsegavedni, zlasti v zbornici, ki je tako majhna kakor Kranjska in v kateri je razmeroma malo strankarskega življenja, bi že nekakšno posredovališče med zborom in zunanjim svetom, v tem slučaju med zborom in delavstvom, veliko koristilo. Če nič druzega, bi vsaj visokorodni in veleučeni gospodje, ki delajo postave, spoznavali želje in zahteve delavcev. Saj se jim seveda ni bilo treba bati, da jim zraste socialnopolitični svet čez glavo; naposled sklepajo vendar o vsem sami. Celo zasluge za kaj pametnega, kar bi prišlo iz sveta, bi bili lehko pripisali sebi; saj so mojstri te umetnosti, in delavskim zastopnikom bi bilo

gotovo več ležeče na tem, da bi bili dosegli kakšen resničen uspeh za delavce, kakor da bi jim kod polagal lavorjev venec na glavo in jih slavil z velikim priznanjem.

Ali če se je mogotcem zdela oblika socialnopolitičnega sveta neprimerna, ker so imeli v njem sedež ljudje, ki niso uživali visoke časti deželnih poslancev, bi bili to institucijo še vedno lehko nadomestili s kakšno drugo. Seveda bi bila najkoristnejša taka oblika, ki bi imela neposredne zveze in prišla na misel ne obnovitev ne nadomestitev. Dokler niso bili gospodarji, je bil socialnopolitični svet dobra vaba; ko so dobili moč v kremplje, je pa veljalo «der Mohr hat seine Schuldigkeit getan, der Mohr kann gehen».

In od tega časa ni v deželi o socialnopolitičnemu delu ne duha ne sluha. Od tega časa, kranjski deželni zbor sploh ne pozna delavcev ne želi spoznati njih zahtev, se ne briga za njih mnenje, in le za reklamo omeni kakšen doktor Krek mimogrede v kakšnem govoru «zadnjega proletarca.«

Mogotci v deželnem dvorcu se vedejo tako, kakor da se delavska vprašanja sploh ne tičejo deželnega zbora. Ali delavci, ki žive na Kranjskem, izpolnjujejo dolžnosti tudi napram deželi in že zato smejo zahtevati, da se oziraj dežela tudi nanje. Prav na Kranjskem pa bi imela deželna uprava še posebno dolžnost, da bi posvetila delavskim vprašanjem izredno brigo: kajti Kranjska spada med tiste dežele, ki dejajo delavcem oficieno, in sicer zelo občutno konkurenco. Prisilna delavnica v Ljubljani ni le zavod za «poboljšanje vagabundov» — tiste, ki jih je poboljšal, bi bilo najbrže mogoče na prste sešteti — ampak prevsem zavod, ki skrajno škodljivo vpliva na mezde delavcev. In če bi deželni bogovi tako ljubili delavce, kakor pripovedujejo pri volitvah, bi se v deželnem zboru pobrigali, da bi izravnali veliko škodo, ki jo s prisilno delavnico prizadevajo svobodnim delavcem.

V področje dežele spada poselski red; kdor ga pofgleda, mora obstrumeti, da je v dvajsetem stoletju mogoč tak suženjski red. Ali deželni kristjani ne ganejo z mezincem, da bi pribavili poslom nekoliko več človeških pravic. Za poljedelske delavce ni storila dežela toliko kolikor je črnega pod nohtom; pa bi bila prva poklicana, da bi kaj posktbela.

Važno vprašanje brezposelnosti je kranjskemu deželnemu zboru in deželnemu odboru popolnoma neznano. Prav s tem vprašanjem pa je v zvezi tudi izseljevanje. ki ga smatrajo gospodje sami za veliko deželno nesrečo. Ali namesto da bi kaj storili za brezposelne, bi radi prepovedali izseljevanje. Stradaj, pogini — ampak za boljšim kruhom ne smeš!

In tem dobrotnikom naj dajo delavci zopet svoje glasove! Zdaj se jim cedi ljubezen do delavcev iz ust. Kadar bodo imeli mandate v žepu, jim bodo pa delavci za šest let zopet potepuhi, štrajkarji, predrzni puntarji. In šest let jih bodo zopet tolažili z boljšim življenjem na drugem svetu!

Delavci pač bodo nekoliko mislili, preden pojdejo volit.

Dopisi.

Nabrežina. — 4. t. m. se je vršil tukaj občni zbor železničarske skupine z običajnim dnevnim redom. Udeležba je bila velika. Poročila so bila važna in razprava zanimiva. Skupina napreduje nepretrgoma. Odbor je bil na svojem mestu. Mnogo vsestransko delo ni moglo biti brezuspešno. Dohodkov je imela skupina kron 1790.90, izdatkov pa 1685.19. Prebitek blagajne torej znaša kron 105.71. Skupina šteje skupno 145 članov. Poročila se je soglasno vzelo na znanje. V novi odbor so bili izvoljeni sledeči sodrugi:

Škerlj Josip, predsednik; Kraševec Stanislav, podpredsednik; Palek Alojzij, zapisnikar; Bole Filij, njegov namestnik; Frank Miha, blagajnik; Prelec Anton, blagajnik za severno progo; Krošelj Anton, blagajnik za južno progo; Skrk Ivan, blagajnik za kurilnico; odborniki: Legiša Josip, Kojanc Viktor, Peričič Andrej, Mislej Jakop; nadzorniki: Prničič Franc, Mihevc Andrej, Hladnik Josip.

Pragersko. — Dne 5. oktobra t. l. popoldne se je na Pragerskem vršila lepa veselica, ki sta je priredili krajevni skupini naše organizacije in pa delavske kolesarske zveze za Štajersko. Povod veselici je bila desetletnica ustanovitve naših organizacij na Pragerskem. Slavnostni govornik sodr. Kopač je v vznesenih besedah proslavljal slavnostni dan in orisal njega namen in pomen. — Pri veselici so sodelovala razna delavska pevska, telovadna in atletniča društva. Veselica je bila dobro obiskana in so se navzoči izvrstno zabavali do poznega večera.

Ptuj. — 4. t. m. ob 5. uri zjutraj se je pripetila tukaj nesreča, ki je stala življenje mlademu premikaču F. Brezniku. Premikalna skupina je bila zaposlena pri manipulaciji z vlakom 245 (Pragersko-Kaniža) in je imel Breznik spremljati s zavornim vozom skupino z gramozom navoženih vozov. Vozovi so bili odbiti na šestem tiru. Pri temu je Breznik zdrsnil iz zavornega mesta in prišel povprek z nogami in telesom pod vozove. Breznik je bil docela razmesarjen. Odrezalo mu je obe nogi. Ponesrečenega delavca so nato pripeljali v bolnišnico. Zdravnik, ki je bil takoj na mestu mu ni mogel mnogo pomagati. Breznik je kratko nato umrl.

Ponesrečeni premikač zapušča ženo in dva nepreskrbljena otroka.

Nesreči je vzrok večno grajana zanemarjenost železniške uprave, ki izpostavlja v neprestano življensko nevarnost svoje uslužbence. Blizu mesta, kjer se je zgodila nesreča, je gorela prej močna svetilka, ki jo je pa zdaj odstranilo. Ob 5. uri zjutraj, ko se je pripetila nesreča, je bila na mestu premikanja polna tema. Ako bi bil kraj zadostno razsvetljen, bi se ne bila zgodila druga grozna nesreča. Zopet ena žrtev upravne špekulacije. Grai jati je treba dejstvo, da ni bilo pravočasno dobitsodne komisije, ki naj bi odpravila formelnosti. Bilo je treba zato mnogega urgiranja. Breznik je bil priden delavec. Zavarovalnica zoper nezgode more preskrbeti obstanek otrokom in ženam po krivdi uprave ponesrečenega uslužbenca.

Grahovo. — Jugoslovani imajo v Hudajužni vnetega agitatorja v osebi nekega delovodja, ki ga sicer nekateri smatrajo za obrekovalca in denuncijanta. Mi seveda ne. Pred kratkim jih je junak baje nepričakovano dobil po grbi. Zato se je pa zatekel v „jugoslovansko trobilo“ da mu udarce vsaj nekoliko ublaži. Branitev ni mnogo zalegla, ker dosedaj še ni bilo videti, da bi bilo nadlogam omenjenega „agitatorja“ konec. Pozna se mu po znakih na obrazu, da je mož še vedno v vsakem oziru nesrečen. Čudimo se le, da se niso v svojem trobilu ukvarjali tudi z goriškim sekcijskim načelnikom, ki je obdelanega „delovodjo“ kaznoval in mu zagrozil, da ga bode ostrejše kaznoval, ako se bode še pretepal. Čudno, kajne?

Sicer bi lahko povedali o tem možakarju prav zanimive zgodbice. Toda čemu biti hudobni. Mož spada med narodnjaške veljake (ni dovoljeno, da bi se zato kdo smejal, četudi ga pozna) in pred veljaki take vrste se je pač treba klanjati. Drugače bi se veleumni voditelji Zveze čutili razžaljeni. Mi ne verjamemo sicer, da bi bila junaku usojena politična karijera. Veselilo pa bi nas vsekakor, če bi vedeli, da se ga je Bog končno usmilil in mu podelil trohico zdrave pameti. Če se to ne zgodi, naj bode potolažen. Revnih na duhu je božje kraljestvo.

Jesenice. — Po daljši in mučni bolezni je umrl na Jesenicah sodrug Mrakič, vrl bojevnik socialne demokracije. Bil je dolgoleten član železničarske organizacije. Kako je bil priljubljen med tukajšnjimi sodrugi, je pokazal njegov pogreb. Kljub skrajno slabega vremena je prišlo vse polno sodrugov, da so spremili sodr. Mrakiča na njegovi zadnji poti. Železničarska organizacija se vsem udeležnikom pogreba najtopleje zahvaljuje.

Sodrugom železničarjem na Jesenicah se zahvaljujem prav iskreno za podporo v znesku 81 K ob času bolezni mojega soproga. Obenem se zahvaljujem vsem sodrugom za udeležbo pri pogrebu in goriškim sodrugom železničarjem za venec. Ob tej priliki moram tudi poudarjati, da sem prav ob času bolezni in smrti mojega soproga epoznala veliko vrednost organizacije in vsi železničarji, ki še niso organizirani, so resnično slepi, če ne pristopijo organizaciji. — Marija Mrakičeva.

Narodnjaški agitatorji». Junaštva predsednika Zveze jugoslovanskih nezavednežev ne zaslužijo gotovo posebne slave. Obnašanje tega veleumnega «agitatorja» postaja boljimbolj nespodobno in neumno. Za voditelja pokornih in prizanesljivih jugoslovanskih ovčič je imel štefan vina od nekdaj neomejeno prednost pred vsemi narodnimi programi in pred vsem skisanimi opomini strohnele «Edinosti». V zgodovini narodnega delavskega «gibanja» ob Adriji je vino igralo vedno precejšnjo vlogo. Toda o zadnjem času se je lotil vedno zaželjene kapljice s tako vnemo, da ga ni skoraj nikdar najti treznega. Hudobni jeziki pravijo, da pije iz obupa pred skorajšnjim polomom papirnate Zveze, drugi pa trde, da išče narodnjaški slamnati kandidat na dnu kozarca potrebno navdušenje za narodno delo in «probujo», da se torej neprestano opijančuje zgolj iz narodne požrtvovalnosti. Mi bi pustili gospoda kandidata v njegovi vinski zamaknjenosti in bi se gotovo ne spodtaknili nad onimi srečnimi železničarji, ki takimi voditelji zasledujejo. Toda furmansko obnašanje alkoholiziranega «predsednika» presega že vse meje dopustnega in nedopustnega. Ta nespodobna figurica nadleguje povsod in na vse načine one delavce, ki ne streme ob Škerjančevem petju in ki nočejo brezpogojno prisegati na narodnjaški policajsko-krumirski evangelij. Prepire so v njegovi družbi na dnevnem redu. Da pokaže svoje lepe manire, ne zamudi nobene prilike. Vino mu daje pogum in navdušenje. Ko je v blagoslovljenem stanju vidi okrog sebi same pošasti. Socialni demokratje postanejo tedaj tatje, barabska družba itd. Kaj bi se pa zgodilo, če bi eden teh razžaljenih socialnih demokratov v svojem imenu in v imenu vseh drugih tega junaka enkrat ua vselej do dobrega obdelal? Mi mu ne bi sicer privoščili tako počaščenje in škoda bi bilo, ba bi se železničarji ob njem umazali roke. Ali potrebno bi bilo pač, da se take nespodobne in nevarne elemente napravi na eden ali na drugi način nemogoče. V našem časopisju smo že opetovano povedali, kaj vse v svoji permanentni vinski zamaknjenosti počenja razupiti «šef» jugoslovanov. Ali ni dobiti med ono peščico pristašev, ki se bore za slavo naroda in čast odličnih narodnjaških «voditeljev», niti ene normalno razvite buče, ki naj bi opominjala tega gospoda, da ne koristi s svojem razsajenjem niti sebi, niti organizaciji? Dosedaj smo čutili za predsednika Zveze le odkrito pomilovanje. Ker pa noče brzdati svojih navad in ker postaja — računajoč na naše prizanašanje — boljinbolj predrzen in brutalen, povemo, da zahtevamo tukaj za enkrat red. Kdor izziva mirne in zavedne delavce brez vzroka, zasleduje s tem svojim početjem gotove namene. Hočemo, da se tukaj ukrene vse potrebno, da se prepreči eventualne prepire, ki bi škodovali v prvi vrsti izzivanim železničarjem samim. Takih prepirov se slavni Škerjanc najbrže tudi želi. Temu gospodu povemo, da smo že ukrotili vse drugačen zverine. Unikum njegove vrste spada v kako menažerijo, ali pa v norišnico. Med zavednimi južnimi železničarji mu ne more biti mesta.

Domače vesti.

Kultura in šovinizem. Avstrijskih kulturnih škandalov ni le malo. Najostudnejši se pa odigrava v pričetku šolskega leta, ker avstrijska vlada v svoji svetovno znani malomarnosti doslej še ni uredila narodnostnega vprašanja svojih narodov in prepušča ureditev tega vprašanja šovinistom, ki nimajo nikjer tako ugodnih tal kakor na Avstrijskem. In ker šovinisti vedo, da je treba šovinizem zasaditi že v otroška leta, da se behotno razvije, zato se zanje naše neurejene šolske razmere pravi eldorado. Ljudsko šolstvo v krajih z narodnostnimi manjšinami je naši vladi deveta briga zato pa je šovinizem prva. Dobra ljudska šola, kjer poučujejo otroke v materinem jeziku, je za splošno ljudsko izobrazbo velikanskega pomena. V ljudski šoli bi moral dobiti vsakdo temelj, na katerem bi lahko sam gradil dalje. Ali kakšno korist ima otrok od pouka, ki ga dobiva v popolnoma tujem jeziku? Naravnost gnusnio je, kar poročajo iz Moravskega in Češkega vsako leto ob pričetku šolskega pouka, ker šovinistični Nemci in Čehi tekmujejo, kdo da bo več otrok druge narodnosti spravil v svoje šole. Da buržoažijci pri tem lovu ne zametujejo najpodlejših sredstev, kažeta naslednji dve mesti iz okrožnice nemškega «Volksrata» na Moravskem, poslane vsem šolskim vodstvom in v kateri daje «Volksrat» natančna navodila, kako da se vpisovanje otrok v češke šole kolikor mogoče zniža. Omenjeni mesti se glasita: «Ugoden izid vpisovanja je najbolj odvisen od podjetnikov in zato je treba pri

podjetnikih vse pravočasno in temeljito ukreniti. Končno prosimo vse poklicane faktorje, da «ubožni očetje» ne dovolijo staršem, ki pošiljajo otroke v češke šole nobene podpore». — Ali je treba k temu še kaj pristavljato? Uspeh te nesramne, podle gonje se je v Brnu že pokazal. Med 15.000 učenci nemških šol v Brnu je okolo 500 otrok čeških staršev, čeprav imajo na Moravskem od leta 1905. zakon, ki določuje, da mora vsak otrok obiskovati šolo z onim učnim jezikom, ki je tudi njegov materinski jezik. Šovinistični hujskači imajo tako vsako leto nekaj tisoč otrok na vesti, katerim se zaprli vsako pot do kolture. Tudi s Češkega poročajo prav čedne stvari. V nekem kraju severne Češke sta hodila od hiše do hiše župan in nek gospod z akademično naobrazbo in pregovarjala matere, naj vpišejo otroke v nemške šole. V prav tistem kraju je agitiral za vstop v češke pole med češkimi družinami agitator, ki so ga pa takoj aretirali. In v istem kraju je poklical podjetnik Zweig češke delavce k sebi in jim zavrozil s takojšnjim odpustom, če bi poslali otroke i češke šole. Tako delujejo šovinisti za kulturo.

Delovne in mezdne pogodbe. Sodr. H u e b e r je na zadnjem kongresu strokovnih organizacij podal zanimivo poročilo o pogodbah, sklenjenih v zadnjih mesecih tega leta. Ker so nam manjkali dosedaj natančnejši podatki o plačilnih in delovnih pogodbah, je to poročilo tembolj važno in aktuelno. Te pogodbe nam najzgovornejše pričajo o koristi in pomenu razredne delavske organizacije. Sodr. Hueber navaja le pogodbe, sklenjene za delavce stavbinskih strok, toda že iz teh je razvidno ogromno delo in uspešni boj organizacije. Pri pogodbah za stavbinske stroke je prizadetih okolu 104.000 delavcev, 55.000 teh delavcev je organiziranih. Iz tega je razvidno, da ni strokovna razredna organizacija koristna le za organizirane delavce. Ravno te pogodbe pričajo, da smo mi dosegli boljše delovne in plačilne pogoje celokupno za okolu 50 odstotkov neorganiziranih delavcev, ki niso v najmanjši meri podpirali boj organizacije. Sklenilo se je sledeče število pogodb: za zidarje 42, za tesarje 38, za podajače 6, za slikarje in pleskarje 6, za štukaterje 2, za steklarje 1, za opekarje 4, za lesne delavce 25, za trgovinske in prevozne delavce 14, za k a m n a r s k e d e l a v c e 10 in za kovinarje 39, skupno 187 pogodb. Za 104.000 zaposlenih delavcev smo dosegli sledeče skrajšanje delovnega časa: 36 odstotkov zaposlenih zidarjev 16 ur, 48 odstotkov tesarjev 19 ur, 97 odstotkov podajačev 15 ur, 91 odstotkov slikarjev in pleskarhjev 20 ur, 52 odstotkov štukaterjev 21 ur, za steklarje in opekarje 29 ur, za lesne delavce 55 ur, za trgovinske in prevozne delavce (8 odstotkov) 92 ur, za k a m n a r s k e d e l a v c e (95 odst.) 87 ur, ter za kovinarje pri 96 zaposlenih delavcev letno 24 ur skrajšanja delovnega časa. Skupno za triletno trajanje pogodbe se je skrajšal delovni čas za 6,275.000 ur. Plače se je zvišalo, ako vračunavamo tedne po poklicih od 33 na 52 na leto, skupno za delavce stavbenih skupin za 27,311.000 kron, kar znaša na leto okroglih devet miljonov mezdnega zvišanja. Od teh devet miljonov pride na leto na vsakega zidarja 83, tesarja 90, podajača 71, slikarja in pleskarja 161, štukaterja 219, steklarja 45, opekarja 43, lesnega delavca 121, trgovinskega in prevoznega delavca 82, za delavce na domu 72, ter za kovinarje povprečno letnih 78 kron mezdnega zvišanja. Priborili smo delavcem za dobo pogodb skupno 27,404.000 kron plačilnega zboljšanja. Take pogodbe pomenijo za nas gotovo veliki in zgovorni vspeh. Kaj naj bi bilo storilo delavstvo ob sedanjih neugodnih draginjskih razmerah, ako bi se ne bila organizacija potegovala za njegove interese? Vemo, da se ni s temi pogodbami rešilo gospodarsko vprašanje proletarijata. Ali življenske razmere bi bile še vse hujše in neznosnejše, ako ne bi bila organizacija vstrajno delovala v prid delavskih interesov. Na te uspehe delavske organizacije smemo biti opravičeno ponosni. Z navedbo pridobljenih boljših delovnih in mezdnih pogojev lehko dokažemo delavcem, kaj je vse organizacija za nje storila. Delavstvo brez organizacije bi bilo brez pravic in brez varstva! Edino mednarodna razredna organizacija dela neprestano za gospodarsko in kulturno osvobojenje delovnega ljudstva. To naj se pove ob vsaki priliki proletariatu, vladi in vsem onim raznim nasprotnikom, ki skušajo kršiti solidarnost delavstva. Le potem delavske organizacije bo delovno ljudstvo deležno sadov svojega dela.

Avstrijski državni proračun. Finančni minister Zaleski je bolan. Namesto njega je predložil začasni vodja finančnega ministrstva sekcijski načelnik Engel državnemu zboru proračun za prvo polletje 1914. Avstrijska, ogrska in skupna vlada so se namreč zmenile, da bodo poslej računale poslovno leto od 1. julija d zadnjega junija, dočim je doslej veljalo leto od 1. januarja do 31. decembra državi tudi kot računsko leto.

Z ozirom na parlamentarno delo je res ugodneje, če se zaključi proračun s 30. junijem namesto z 31. decembrom. Posledica te izpremembe pa je ta, da je za leto 1914, predložen samo polletni račun, zato da se more prihodnji res pričeti s 1. julijem. Ta šestmesečni izdelek je torej vodja finančnega ministrstva predložil parlamentu in ga je opremil z daljšim govorom, ki pa seveda ni povedal vsega, kar bi se o tej stvari dalo povedati.

V Avstriji se posvečuje državnemu proračunu sploh izredno majhno pozornost, dasi je to vsekakor najvažnejše poglavje državnozborskega dela, kajti vse državno gospodarstvo se vendar zrcali v proračunu in v sklepnih računih. Ali študiranje proračuna zahteva resno delo in sicer veliko dela, ki pa večini gospodov ljudskih zastopnikov nič kaj posebno ne diši. Za kakšno posamezno poglavje se že še zanimajo. Kdor je moledoval pri ministrih za kos ceste v svojem volilnem okraju ali pa za novo sodišče, še pogleda, če je ta postavka vpisana. Splošno presojanje proračuna pa prepuščajo kakšnemu veljaku svojega kluba, ki bi rad prišel na glas velikega finančnega veščaka, pa dosega tako slavo največ zato, ker se drugi premalo brigajo za stvar.

Kdor se temeljito bavi z proračunom, njemu povedo suhoparne številke prav veliko. Iz sestave proračuna lehko spozna, v čigavo korist se pretežno rabi denar davkoplačevalcev. Pravi ljudski zastopnik se bo brigal za to, če nimajo od proračuna največ dobička oni sloji, ki plačujejo razmeroma najmanj davkov; vprašal bo, če ni proračun enostransko sestavljen, če ne protežira enih in ne zapostavlja drugih krogov prebivalstva, če izraža kakšno določeno tendenco, če je industrialen, agraren, kulturen, socialen. Pa tudi splošno stanje narodnega gospodarstva se izraža v proračunu. In ravno v tem oziru je za prihodnje polletje predloženi avstrijski proračun izredno zanimiv.

Lahko sicer ni najti vsa pota jasnosti po labirintu avstrijskega proračuna. Kajti navadno je sestavljen na čudovito neodkritosrčen način. Dohodki iz davkov se cenijo, kakor je ravno primerno za stališče finančnega ministrstva, enkrat više, enkrat niže, in človek mora biti že izredno spreten, če hoče uganiti, koliko se oficielna cenitev približuje ali pa oddaljuje od resnice. Dolgove, ki jih mislijo napraviti, vpisujejo kot dohodke, in na ta način znajo izračunati prebitek, tudi kjer je v resnici velik deficit. Nekoliko jasnosti je mogoče le tedaj dobiti, če se primerja proračun s sklepčnimi računi zadnjih let in z izkazi davčnih dohodkov zadnjega časa.

S proračunom, ki ga je predložil gospod Ebgel, so pa težave izredno velike. Polletni proračun se namreč nikakor ne da primerjati s celotnim. Kdor bi mislil, da se proračun celega leta lehko razdeli na dva dela, pa se potem primerja polletni proračun s takim zlomkom, bi se zelo motil. Dohodki in izdatki niso enakomerno razdeljeni na vse mesece; nekateri padejo skoraj popolnoma v eno, drugi v drugo polletje. Vsled tega je primerjanje, četudi ne popolnoma nemogoče, vendar izredno težavno.

Kljub temu pa je tudi Englov proračun zanimiv in poučen. Črno na belem izkazuje okrog 70.000 kron prebitka. To še ne bi bilo izredno veliko bogastvo, vendar pa bi kazalo, da ni treba posebne skrbi. Toda kar stoji na papirju, je le lepa pretveza, le ljubezniva prevara, kajti v resnici je v proračunu okrog stoštirideset milijonov kron — primanjkljaja. Povrh tega so vojaški izdatki vpisani tako shematično, da se najbrže ne vjemajo z resnično višino.

Priznati se mora proračunu, da je varčno sestavljen. Vodja finančnega ministrstva baron Engel je v tem oziru znan. Zapravljivec ni. Ali nikakor se ne more reči, da je to posebna vrlina proračuna; zakaj varčevanje se vrši tam, kjer bi bilo ravno treba širšega srca: Pri vojaških potrebščinah n. pr. ni nobenega varčevanja, kajti to, da se veliki izdatki razdele na več manjših obrokov, ni nikakšna varčnost. Pri ljudskih potrebščinah se pa kaže naravnost skopost. Zaman bi človek iskal kakšne postavke, ki bi bile namenjene odstraniti velike gospodarske krize in pospešitvi narodnega gospodarstva. Varčuje se v vseh poglavjih, ki naj bi služili zboljšanju gospodarskega življenja. Nekoliko večji znesek je vpisan za železnice. To pa igra majhno vlogo, ker zanemarja avstrijska država že dolga leta svoj, železnice. in kar je letos določeno za ta nameni bo kmalu zadostovalo, da se odpravijo največji nedostatki prometa na avstrijskih državnih železnicah. med tem ko ni niti misliti na kakšno velikopotezno akcijo, na kakšno izgradbo železniškega omrežja. Večji del za državne železnice zahtevanih izdatkov naj krijejo posojila, dasi gre za stroške, ki jih je povzročilo sistematično zanemarjenje prometnih sredstev v zadnjih letih.

Ves proračun je tako skrojen, da bi za silo pokril ogromne izdatke za vojsko in mornarico. Zaključni račun za leto 1912 izkazuje pri tej točki prekoračenje v znesku 140 milijonov, dasi se zahteva pokritje izrednih militarističnih izdatkov le v manjših delnih zneskih. Tudi letos je gotovo, da ne bo to prekoračenje mnogo manjše drugo leto pa bo še izdatno večje, ako se sprejmejo nove ogromne vojaške zahteve. Obljube meščanskih poslancev iz leta 1910., ko so bili dovoljeni veliki izredni vojaški izdatki, da zaradi tega ne bodo trpele ljudske potrebe, so že davno pozabljene.

Po vsem je letošnji proračun pravi proračun mizerije. Vodja finančnega ministrstva je to sam priznal, le da je tu tolažil zbornico z boljšo bodočnostjo, češ da se bo vsled miru, ki je nastopil, zboljšal tudi naš gospodarski položaj. Dejal je, da mora iskati ugoden proračun svoje vire v narodnem gospodarstvu. Ali to, kar uganja vlada, je ravno v nasprotju s tem, kar bi bilo potrebno, da bi se zboljšalo narodno gospodarstvo in bo dočnostjo, češ, da bo vsled miru, ki je nastopil, bi našla država v njem izdatne vire. Oni izdatki ki bi bili potrebni, da se oplodi gospodarsko življenje, kakor je treba polju gnoja in semena, da rodi, se črtajo in brišejo. Na drugi strani pa vznemirja Berchtoldova zunanja politika gospodarsko življenje, goni konsumente od nas in nam zapira trge. Davčni izkazi od 1. januarja do 30. septembra so jako zgovorni. Davek na žganje je padel za 2:4 miljonov, davek na pivo za 1:7 miljona, davek na vino in mošt za 1 miljon. Če se so dohodki tobaka zvišali, je to prepisati dejstvu, da se je tobak podražil. In če se je vpeljalo več kave, pa so se vsled tega zvišali carinski dohodki, je to le slabo znamenje da nadomešča kava ljudstvu-radikalna živila, ki so mu predraga. Hišni najemninski davek je dal večjo svoto; to pomeni, da so se podražila stanovanja in da se je v tem oziru povečala mizerija prebivalstva.

Vpričo vsega obhaja človeka zona, če se poglobi v to sliko našega narodnega gospodarstva in državne ekonomične umetnosti. V teh razmerah je vsak napredek nemogoč, in res bi človek v proračunu zaman iskal kakšne dokaze socialnega in kulturnega razvoja. Vlada kaže, da nima zmisla za zboljšanje, meščanske stranke pa mirno gledajo, naj dela vlada, kar se ji ljubi. In če ne pride zboljšanje od ljudskih množic samih, tedaj ga sploh ne bo.

Raznoterosti.

Edison o vedi. Kljub temu, da je veda v zadnjih par sto letih naredila čudesa, smo še komaj storili prve korake v nepoznani svet znanstvenih odkritij in pridobitev. V bodočih petdesetih letih storjen bo večji napredek, kakor kedaj poprej od začetka sveta.

Nisem sanjač, niti ne smatram špekulacij na bodočnost dobičkonosnim. Toda sodeč po dosedanjem napredku v eni ali drugi stvari, človek ne more zapreti oči pred pogledom v bližnjo bodočnost.

Da jasnem sem, da tekom prihodnjega polstoletja bo veda odpravila noč. S pomočjo elektricitete, najmočnejše prirodne sile, zamogli bomo prekucnuti fizični fenomen dneva in noči. Tako radikalnega vporabljenja prirodnih sil proti prirodi naravno še ni bilo. Doba večnega dne bo prišla potom izpopolnjene električne luči. Ta ideja,

da bo elektrika tekmovala solncu, se lahko podpre s faktom, da najmočnejša električna luč, kar jih je danes v rabi, predstavljajo komaj pet odstotkov svoje sile. Petindevetdeset odstotkov sile se zavrže, potrati. Ta potrata sli nevporabljenje električne sile, se brez dvoma v kratkem omeji. Takrat bo električna svetloba dvajsetkrat močnejša, vplivnejša kot je sedaj. In tedaj izgine noč v naših mestih.

Kaj bomo pridobili z odpravo nočne teme? Seveda, če izgine noč, spanja s tem še ne moremo odpraviti. Veliko lažje pa bo opravljati razna nočna dela, ki imajo danes še toliko ovir. Z eno besedo: izvrševalo se bo z lahkoto vsako delo kakor po dnevu. Pridobila bo veliko zrakoplovba, mornarstvo in vsakovrstna transportacija. Tema je vedno ščitila zločin. Samo v tem oziru bo neprestana svetloba pravi blagoslov, za človeštvo.

Velikanski napredek v bližnji bodočnosti je tudi zagotovljen na polju aviatike ali zrakoplovbe. Konj na cesti bo izginil; zamenil ga bo električni voz. S tem se popolnoma spremene vozne ceste.

Izpopolnitev v stavbinstvu bo predrugačila sedanji način stanovanj. Navadni delavec ne bo več plačeval najemnine (renta); stanoval bo v lastni hiši, katera se ne bo po lepoti in zdravstvenih napravah nič ločila od hiše njegovega delodajalca. Socialno nesoglasje bo izginilo, kadar bo vsak delavec imel lastno domovanje.

Zdravilska veda bo premagala bolezen. Socialna veda bo uničila bedo, siromaštvo. Zračna plovba bo odpravila vojno. Svetovni mir bo zagotovljen čim se dožene, da zamore letalni stroj, kateri nese človeka, ravno tako nesti 150 funtov nitroglicerina. Dvajset tisoč takih letalnih strojev zamore na ta način razdjati vse vojno brodovje na svetu.

Z odpravo bede, bolezni in vojne zagotovljen je človeštvu neizmerni umstveni napredek. Bodoči človek bo umski velikan. Veda bo preustrojila svet fizično in moralno. In dobremu delu tega velikega triumfa bomo priča — tako upam — tekom bodočih petdesetih let.

V Novi Zelandiji je od 15. do 22. julija zboroval v Welingtonu kongres ekonomičnih in političnih organizacij delavskega razreda. Bilo je prisotnih 380 delegatov, ki so zastopali 60.000 organiziranih delavcev. Delavstvo je dosedaj bilo združeno v dveh cebtralah United Labor Party (združena stranka dela) in Federation of Labor (Zveza dela). Prva je organizirana po angleškem sistemu, druga predstavlja moderno socialistično gibanje. Četudi so na kongresu imeli večino zmerni delegati združene stranke dela, sklenilo se je, ločiti ekonomično in politično organizacijo v smeri, da United Federation of Fabor prevzame delavsko sindikalno (strokovn) gibanje, Socialdemokrate Part pa politično, prvo sprejemši stavke kot glavno bojno sredstvo, drugo načela in metodo internacionalnega socializma.

Tako z nevzdržno silo socializem in socialdemokratične stranke prodirajo povsodi, kamor prodira kultura in človeški mir.

Angleško delavstvo, ki je bilo do pred kratkim organizirano skoraj le sindikalno, služilo je radi tega vsem liberalnim strankam na kontinentu kot vzgled delavskim organizacijam proti socialni demokraciji. Angleški delavci sami pa so po življenski izkušnji prišli do prepričanja, da v boju proti kapitalzmu morajo imeti močno politično socialističnio organizacijo. Zato so angleške strokovne organizacije ustanovile dne 8. X. 1912 svoj prvi dnevnik «The Daily Citizen». S št. 313 praznoval je ta list 8. oktobra t. l. svojo obletnico ter prejel pozdrave od vseh merodajnih strank in javnih reprezentantov na Angleškem.

Miners Federation of Grat Britain (Zveza kovinarjev (Velike Britanije) je na svojem kongresu 6. X. v Scarborough, na katerem je bilo zastopanih okoli 700.000 organiziranih kovinarjev enoglasno sklenila, da plača v tiskovni zaklad lista 90.000 L, t. j. okoli 1,900.000 kron. Na istem kongresu sklenilo se je dajati štrajkujočim 25.000 delavcem (100.000 družin) v Dublinu na Irskem podpore na teden po 1000 L t. j. okoli 24.000 do končanega štrajka. Zveza železničarjev je istočasno sklenila dajati 100 L, t. j. 2400 na teden in za njima druga strokovna društva. Kongres združenih delavskih organizacij sklenil je vzdržati štrajk z vso energijo do konca. Do dne 15. oktobra vplačale so različne strokovne in konsumne organizacije na podporah K 18.857 L, t. j. okroglo K 450.000 ter je velenakupna družba poslala že 4. parobrod poln živila na pomoč štrajkujočim.

Kakor se po eni strani v najbolj industrijelni državi koncentrirajo delavske moči v boju proti kapitalizmu, tako so ustanovili 26. majnika 1913 podjetniki v Whitehall Rooms v Liondou pod predsedstvom lorda Dysasta «United Kingdom Employers Defence Union» (Obrambena zveza delodajalcev združenih kraljevin) s temeljno glavnico 50,000.000 funtov šterlinov, t. j. okroglo 1200 milijonov kron za boj proti organiziranemu delavstvu.

Četudi smatrajo nasprotniki socialne demokracije Marxovo teorijo katastrof kot premagano, kažejo gornje gole številke, da moramo v boju organiziranega delavstva in organiziranih kapitalistov priti do katastrof, ako države iz principa sebeohrane ne krenejo na pot demokratizma in socializma.

Angleška je s pomladjo tega leta konečno izvedla ureditev domačega dela za 4 glavne stroke: 1, konfekcijo oblačil, 2. kartonažo, 3. vezenje in pletenje, 4. izdelovanje verižic. Leta 1908 je poslanec Foulmins predlagal zakon proti izkoriščanju delavcev, posebno pa delavk na domu (Sweating System). Angleška zbornica je sprejela njegove predloge enoglasno. Dokaz, kako visoko nad ostalimi parlamenti stoje zastopniki angleškega ljudstva ali že konservativci ali liberalci, ko se gre za socialna vprašanja. Po Foulminsovem zakonu imajo delodajalci in delavci izvoliti strokovne odbore, ki naj določajo najmanjšo mezdo. Brez vsakega odpora od strani delodajalcev so se konstituirali taki strokovni odbori ter se je do danes določila: v konfekciji najmanjša tedenska mezda za moške K 30.60, za ženske K 16.38, dočm so poprej služili komaj polovico; v kartonažni stroki najmanj 59 vinarjev na uro za možke, 29 vinarjev za ženske; v stroki za vezenje in pletenje najmanjša mezda 28 vinarjev na uro. V stroki za izdelovanje verižic (večinoma ženske) najmanj 48 vinarjev za možke, 24 vinarjev za ženske. Za te stroke znaša povišek mezde 130%. Izven Angleške danes nima urejene minimalne plače za domače delavce nobena država. Z iniciativo Angleške pa je gotovo, da ureditev dosežejo delavci vseh kulturnih držav.

Socialistične strokovne organizacije v Nemčiji leta 1912. «Korrespondenzblatt» prinaša poročila o napredku strokovnih organizacijih v Nemčiji v letu 1912. Iz tega poročila se razvidi da čeravno niso strokovne organiazcije v tem letu tako napredovale kakor leta 1911 se vseeno precej napredovale.

Organizacije združene po industriji so imele 31 decembra 1912 sledeče število članov:

Organizacija	stavbinskih delavcev	...**403.375**	član
«	kovinarjev	.....596.839	«
«	tekstilnih delavcev	....142.634	«
«	transportnih «	...247.518	«
«	rudarjev	.....114.062	«
«	krojačev	.....114.136	«
«	lesnih delavcev	.....213.761	«
«	jestvinskih delavcev	....124.513	«
«	vrtnarjev	..... 6.858	«
«	natakarjev	..... 16.542	«
«	kamnarjev	..... 76.783	«
«	papirničarjev	..... 74.044	«
«	grafičnih delavcev	.....100.345	«
«	tovarniških	.....207.597	«
«	raznih obrti	..... 60.781	«
	Skupaj	....**2,559.781**	član

Število članov, je naraslo od 2,400.018 leta 1911 na 2559.281 leta 1912 torej za **159.763 več.** Vse organizacije so napredovale več ali manj, samo rudarji so zgubili okrog 6000 članov in to vsled poraza pri zadnji stavki.

Žene v avstrijskih strokovnih organizacijah. Avstrijska strokovna komisija je pred kratkim izdala letno poročilo o stanju naših strokovnih organizacij v preteklem letu. Čeprav je bilo preteklo leto ravno za delavstvo silno neugodno vsled balkanske vojne in gospodarske krize, ki je bila posledica vojne, so naše strokovne organizacije napredovale. V strokovnih organizacijah je bilo leta 1912 60.416 žen in deklet, l. 1911 pa 47.991, na novo je torej pristopilo strokovnim organizacijam lansko leto 2425 žen. Po posameznih krono vinah se razdele ženske članice sledeče: Dunaj 20.302, ostali del Nižje Avstrijske 4563, Češko 11.065, Bukovina 40, Dalmacija 0, Galicija 1227, Istrija 406, Koroško 729, Kranjsko 174, Moravska 4926, Zgornje Avstrijsko 1429, Salcburško 520, Šlezija 2021, Štajersko 18127, Tirolsko in Predalberško 283, v tujini 3. Kako mogočno je naraslo število strokovno organiziranih žen in deklet na Avstrijskem, kažejo naslednje številke: l. 1892 je bilo v strokovnih organizacijah le 2116 žen in deklet, lansko leto pa že 50.416. Seveda je še na tisoče in tisoče žen in deklet, ki garajo po tovarnah in delavnicah, pa niso še v strokovnih organizacijah. Delati bo treba še mnogo, da spozna vse delavno ženstvo neprecenljivo korist strokovnih organizacijah. Vsaka delavka, ki je že v strokovni organizaciji, bi morala smatrati kot svojo največjo dolžnost, da pridobiva nove članice. Čim močnejša je organizacija, tem več lehko stori za izboljšanje delavčevega življenja.

Veliko socialistično delo. Vsi inteligentni socialisti poznajo, (vsaj po imenu) zadružno pekarn- V o o r u i t v Gandu v Belgiji, ki je bila ustanovljena pred štiridesetimi leti.

Leta 1873, po inicijativu likarja R a j m o n d a V a n V e v e r e n in tiskarja A n s e e l e so o institucijo vstanovili s 2000 franki, ki jim je posodila organizacija tekstilnih delavcev in so ji dali ime «Vooruit» (Naprej). Ta zadruga je postala trdnjava, ki se je naglo razvijala in je postala moč delavstva v Gandu in cele Belgije.

Po inicijativi in financielni podpori te zadruge, so se ustanovile srokovne organizacije, strankini listi in druge institucije. Po celi Belgiji je postal «Vooriut» model, ki se ga posnema.

Kakšen je uspeh štiridesetletnega težkega dela teh naših zadružnikov? Velikanski! Danes je v tej zadrugi zbranih 10.000 d r u ž i n in promet zadruge doseže n a d 4 m i l j o n e f r a n k o v n a l e t o. V srcu mesta, kjer so se enkrat zbirali delavci, kjer se je vršil najhujši boj med strankami je danes sezidana stavba Vooriut, ki pokriva celi trg. V tej palači se nahaja kavarna, ki ima prostora za 400 gostov, nadalje je velika dvorana za delavske shode, zraven te so uradi strokovnih organizacij in stranke, sobe za glasbeno šolo, dvorana za telovadbo, k n j i ž n i c a, k i r a z p o l a g a s 25.000 k n j i g a m i i n č i t a l n i c o. Od spodaj je konfekciska trgovina, ki ima po mestu štiri podružnice, vse to je last zadruge. Po okolici mesta, kjer so nastanjeni po večini delavci je pet delavskih domov za zborovanje in gledališke predstave. Tudi to je dovršeno s pomočjo zadruge. To še ni vse! Naši sodrugi v Gandu so sezidali nasproti kolodvoru eno dvorano za kinematografe v kateri stoji 1000 oseb in eno drugo dvorano za gledališče, ki drži 1500 oseb. V Gandu ima zadruga 25 m i r o d i n n i c v poslopjih, ki so po večini last zadruge. Poseduje pekarn v kateri se izdela 100.000 h l e b c e v n a t e d e n. Nadalje ima trgovino oglja v kateri se proda 16.400 tonov oglja na leto, ima svojo lekarno, ki dela veliko konkurenco na trgu, ima veliko pivovarno v kateri prodajo pivo z lastno znamko.

«Vooriut» ima svojo tiskarno v kateri se tiska zraven strankinega dnevnika še 22 tednikov. Brošur se je lansko leto napravilo en miljon dvestotisoč. Nadalje ima predilnico tovarno v kateri dela 170 d e l a v c e v i n d e l a v k, ki so boljše plačani in manj delajo kakor v drugih tovarnah.

Za si zagotoviti cenarno svobodo, je «Vooriut» s pomočjo drugih zadrug v Belgiji vstanovil d e l a v s k o b a n k o, v katero vlagajo denar vse organizacije in posamezni delavci.

«Vooruit», da svojim članom bolniško podporo, članicam porodno podporo, ima lastno kirurgično kliniko z vso oskrbo in zdravniki. Kervse to še ne zadostuje je «Vooruit» kupil v prede mestju v sredini enega gojzda palačo od bogate družine, kateri so dali ime, «grad Vooruit», sem kaj hodijo delavci počivat ob nedeljah in praznikih, žene in otroci pa vsakdan, ko so prosti. Ta kraj je pravzaprav postal delavsko letovišče.

Vse to, kar se je izvršilo je vspeh dela, discipline in samozavesti delavstva v Gandu, ki se je stako vnemo lotilo zadružnega dela in ki so dali vse svoje moči zadrugi na razpolago. Vse to gibanje je vodil in vodi mož, ki je izrastel iz delavskih vrst in ki je v ponos vsemu delavstvu, ta je sodr. E d v a r d A n s e e l e. On je duša zadružnemu gibanju u Belgiji. Anseele je izvrsten trgovec in administrator, ki obenem nikdar ne pozabi, da je socialist in tudi ne misli, da je kon-

sumna in produktivna zadruga, ki bo sama osvobodila delavno ljudstvo iz kapitaličnega jarma. Temveč on je prepričan, da v dosego tega cilja morajo biti zraven zadruge, močne strokovne in politične organizacije. Z eno besedo rečeno zadružništvo v Belgiji stoji popolnoma na socialističnem razrednem stališču. To se je pokazalo zlasti pri zadnji splošni stavki v Belgiji. Ni čudo, da ima delavstvo v to zadrugo neomejeno zaupanje. Te vrstice naj bi bile vspodbudo slovenskem delavcem, da se tudi oni tesneje oklenejo naših konsumnih zadrug, katere nam bodo močno orožje v boju proti kapitalizmu.

Inozemstvo.

Strahotna železniška nesreča na Francoskem — kapitalističen zločin. Iz Pariza poročajo: Natančno število človeških žrtev grozne železniške nezgode pri Melunu še ni dognano. Doslej so dobili izpod razvalin 40 poštnih uradnikov in potnikov. Kakor vedno, tako iščejo tudi sedaj oblasti krivca strahotne nesreče med železniškimi uslužbenci. Vso krivdo so nahvalili na strojevodjo brzovlaka. Vedno jasneje se pa kaže, da je povzročil nesrečo kapitalistični pohlep. Sodrug Jean Colly bivši železničar, je vložil v zbornici interpelacijo, v kateri dokazuje, da so strojevodji ponovno opozarjali na pomanjkljivosti tračnic in vse ko lodvorske naprave v Melunu. Še le v januarjuletošnjega leta je Colly sam upozoril železniškega ministra na melunski kolodvor, ko se je odvrnila velika nesreča le vsled izredne pažnje čuvaja. Tudi poštni uradniki zatrjujejo, da so že od nekaj poznali nevarnosti na tem kolodvoru. Vse reforme pa so zadrževali, ker so hoteli hraniti. Železniška direkcija se je šele po tej zadnji strahotni nesreči odločila za najpotrebnejše reforme. Med ponesrečnimi poštnimi uradniki so tudi trije zelo delavni sodrugi in francosko socialistično stranko zadene njihova izguba prav občutno. — Včeraj so našli med razvalinami tudi otroško truplo, tako da znaša sedaj število vseh človeških žrtev 41.

Poročila o shodih.

Spodnja Šiška. Dne 24. oktobra t. l. se je v Spodnji Šiški vršil dobro obiskani shod profesijonuistov državnih železnic. Poročal je sodr. Kopač o položaju in težnjah te kategorije.

Končno se je izvolilo štiri zaupnike, ki imajo pripraviti gradivo za spomenico, ki se je predloži upravi.

Zadružništvo.

V organizacijo konsumentov! Mednarodni zbor zadrugarjev v Glasgowu na Škotskem so obiskali zadrugarji vsega sveta. Po zboru pa so se razletele ekspedicije v podjetja. ki so jih ustanovila in ki jih vodijo konsumna društva in njih centrali: Velenakupna družba angleška in škotska. Domov prišedši — pa naj bodo to Francozi, Italijani, Nemci ali Čehi — pišejo vsi z velikim veseljem in zanosom o delu konsumnih društev Velike Britanije.

«Posnemajmo jih! Tudi mi za njimi!» To je klic, ki se glasi povsod. Na predavanjih in shodih konsumentov slikajo udeležniki zbora z živimi barvami, kaj vse so videli v najbolji industrialni deželi Angležev in Škotov. Navdušeno pozivajo zborovalce na zadružno delo.

Od Slovencev se ni letos nihče udeležil mednarodnega kongresa zadrugarjev. Smo pač majhni in malenkostni. Vendar že to, kar čitamo — nam daje pogum in voljo! Tudi mi sami pri sebi mislimo: «posnemajmo Angleže, posnemajmo zadružno delo drugod!»

Organizacija konsumentov le v vseh ozirih važna institucija. Konsument skuplja zaklade, ki mu naj stoje v poznejših bojih na strani. Življenje je boj. In bojevati se je mogoče z uspehom le tedaj. kadar si svest, da se imaš bojevati s čim — da ne kloneš duha!

Delavski konsumenti so objekt izkoriščanja, kamorkoli se ozro. Kapitalistični trusti, ringi, karteli itd. se kar kosajo, kako bi kar največ izmolzli iz konsumentov. Samoobramba je nujno potrebna!

Organizacije konsumentov, konsumna društva imajo pripraviti pot. Najpoprej organizirati konsum — za njim organizirana produkcija. Angleži so razumeli to parolo in zato njihovi uspehi, katere občudujeta Evropa in Amerika.

Konsumenti — zlasti delavski konsumenti na Slovenskem — v vrste bojujočih! Vsi v organizacijo konsumentov.

V Ljubljani in okolici, na Gorenjskem — vsi pristopite kot člani «Konsumnega društva za Llubljano in okolico»; — v Idriji in okolici v Obćno konsumno društvo v Idriji, v Zagorju, v Trbovljah, v Hrastniku v tamošnja delavska del. zadruge, v Trstu in p Priomorju v Tržaške delavske zadruge. **Na delo!**

Ako se nahajate v kraju, kjer še ni organizacije konsumentov, obrnite se na «Konsumno sdruštvo za Ljubljano in okolico», ki Vam pojde s svetom in dejanjem prav rado na pomoč!

Sploh naj se začne v oziru organizatoričnem po naših krajih živahnejše življenje! Proč s pomiselki in ozkosrčnostjo! Mož in žena — delavec in delavka — ne pljuvati v lastno skledo, marveč roke k delu, ki naj izgotovi mogočne stavbe v prid delavskega ljudstva. Ne se ozirati na zlobnosti sebičnih posameznikov ali pa na vpitje kramarjev in branjevcev — složno in marljivo skladajmo kamen na kamen!

V organizacijo konsumentov — vsak in vsi! Ta klic naj odmeva po Slovenskem. Nikdar ne zaostajati za tovariši po širnem svetu! Bodimo in stremimo biti enakovredni tudi na polju organizacije konsumentov.

Anseele, ustanovitelj velike zadruge «Vooruit» v Gentu, je dejal: «Zadruge naj bodo cerkve proletariata». Veliko zlate resnice je v tej trditvi.

Naprej — na delo — da bo res tako!

A. K.

DELAVSKE KONSUMNE ZADRUGE
za Trst, Istro e Furlanijo
v Trstu,
vpisana zadruga z omejenim poroštvom.

X. zadružno leto — od 1. julija 1913 do 30. junija 1914 — Zadr. leto A.

MESEČNI RAČUN.

Razpečano blago:

Zadružna doba 1913-14	1912-1913	stopnjevaje
julij ... K 261.590.35	117.575.85	143.834.50
avgust . « 280.064.71	122.047.42	158.017.29
septemb « 295.665.65	142.382.06	153.283.59
K 837.320.71	382.185.33	455.135.38

Člansko gibanje:

Vpisanih udov do 30 septembra 1913 8910
« « « 30. junija 1913 8055
Narastek v treh mesecih 855

Hranilni oddelek:

Stanje vlog do 30. septembra 1913K 411.358.40
« « « 30. junija 1913 .. K 310.966.58
Narastek v treh mesecih ....K 100.391.82

Od 1. julija 1913 do 30. septembra 1913 razdelilo se je podpor v slučajih bolezni ter vdovam in sirotam umrlih članov za 3772.29 kron.

Od 1. julija 1913 do 30. septembra 1913 se je izplačalo na dividendah Kron 62.09.

Izkupiček skladišča oblek

(zapopaden že v razgledu razpečanega blaga) od 1. julija do 30. septembra 1913.

Oddelek konfekcija ..... K 27.067.28
« manufaktura ..... « 26.684.62
« obuvala ..... « 24.010.47
« pokrivala ..... « 7.748.45
Skupno.....K 85.510.82

Trst, dne 30. septembra 1913.

DELAVSKE ZADRUGE
za Trst, Istro in Furlanijo
v Trstu
registrovana zadruga z omenjenim poroštvom

X zadružno leto od 1. julija 1913 do 30. junija 1914.

Mesečni račun.

Razpečano blago:

Zadružna doba 1913-1914	1912-1913	Narastek
Juli ..... K 261590.35	117755.85	143834.50
Avgust .... « 280064.71	122047.42	158017.29
Septemb. .. « 295665.65	142382.06	153283.59
Oktober ... « 351259.35	201921.76	149337.59
K 1188580.06	584107.09	604472.97

Premikanje članstva:

Vpisanih udov do 31. oktobra 1913 9429
« « « 30. junija 1913. 8055
Stopnjevanje v 4 mesecih 1374

Hranilni oddelek:

Stanje vlog do 31. okrobra 1913 .. K 458107.69
« « « 30. junija 1913 ... « 310966.58
Stopnjevanje v 4 mesecih K 147141.1

Od 1. julija 1913, do 31. oktobra 1913, razdelilo se je podpor v slučajih bolezni ter vdovam in sirotam K 5325.51.

Od 1. julija 1913 do 31. oktobra 1913, se je
Stanje vlog do 31. okrobra 1913 .. K 458107.69
« « « 30. junija 1913 ... « 310966.58
Stopnjevanje v 4 mesecih K 147141.11

Od 1. julija 1913, do 31. oktobra 1913, razdelilo se je podpor v slučajih bolezni ter vdovam in sirotam K 5325.51.

Od 1. julija 1913 do 31. oktobra 1913, se je izdalo dividend K 75.88.

Izkupiček skladišča oblek:

(obsežen že v razgledu razpečanega blaga, od 1. julija do 31. oktobra 1913).

Oddelek konfekcija..... K 48191.69
« manufaktura .. « 40785.77
« obuvala ..... « 32668.77
« pokrivala .... « 12537.27
Skupno..K 134183.60

Trst, 31. oktobra 1913.

Vsebina št. 21. — 1. novembra 1913.

Članki: Saniranje južne železnice. VII strokovni kongres. Položaj premogarjev. Zapisnik. Alkoholizem in železničarji. Lep uspeh tržaških skladiščnih delavcev. Reforme v prometni službi. Organizacijam in sodrugom v povdarek.

Podlistek: Zgodovina panja.

Dopisi: Pragersko.

Domače vesti: Z. J. Z. je sklicala «javen shod». Užaljeni «Zvezarji». Zahvala. Smrtna nezgoda na progi južne železnice v Ljubljani.

Inozemstvo: Železniško gibanje v Qmeriki.

Razno: Bog pobasaj v Pragi. Strahotne številke.

Poročila o shodih: Shod železničarjev v Ljubljani. Shodi na Dunaju. Poljšane. Ljubljana II.

Naznanilo shodov.

Kavarna Unione - Trst

Ulica Caserma in ulica Torre Bianca

Napitnina je odpravljena

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Kopač
Tiska L. Herrmanstorfer v Trstu